

Nel Verschoor
van der Vlis

Nienke
van de koster

G·F· CALLENBACH N·V· NIJKERK

NIENKE VAN DE KOSTER

TEKENINGEN VAN SIERK SCHRÖDER

NEL VERSCHOOR-VAN DER VLIS

NIENKE
VAN DE KOSTER

DERDE DRUK

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

I. IN HET HUIS VAN DE KOSTER

et huis van de koster

staat achter de kerk.

Bij de kerk is het heel stil en donker. De bomen, die in een dichte rij er omheen staan, ruisen zacht.

En door de hoge smalle ruiten schijnt wat maanlicht naar binnen.

Een kleine, vlugge muis ritselt langs de preekstoel en zoekt naar een gat in de vloer.

Dan is het weer stil daarbinnen.

Nee, toch niet.

Achter de deur, die vlak naast de preekstoel is, komen voetstappen nader. Vreemde, onregelmatige voetstappen als van iemand, die niet goed lopen kan.

De deur gaat langzaam open.

In het donker van de kerk staat een mager meisje met dik zwart haar en bruine ogen.

Ze stapt voorzichtig over de drempel heen en gaat zoekend langs de banken.

Maar onder het lopen grijpt ze zichzelf telkens vast aan de hoge vierkante deurtjes, die opzij van de banken zitten.

O, kijk, dáár!

Ze bukt behoedzaam, pakt een wollen das van de grond, en hinkt weer terug naar de deur naast de preekstoel.

Met een zwakke slag laat ze die achter zich in het slot vallen.

Ze denkt: Vreemd is de kerk nu, heel anders dan overdag en vooral anders dan op Zondag. Zondag is een fijne dag, dan spelen Sjoerd en Jeltje niet buiten. Op Zondag is het niet zo heel erg, dat ik nooit ergens aan mee kan doen.

Ze strompelt voorzichtig over het tegelpad, dat van de kerk naar het kostershuis gaat en komt, achterom, de keuken in. Moeder staat bij het aanrecht. Ze kijkt dadelijk op als ze binnenkomt.

„Hè, fijn Nienke, heb je hem gevonden? Je bent een flinke, jij. En was het donker in de kerk?”

„O ja, maar dat geeft immers niet!”

Ze hinkt de drempel over, de gang in en gaat de kamer binnen.

Daar zit vader en schilt de aardappels.

Sjoerd is neergehurkt bij de kachel, vlak naast Lekko, de hond.

Hij kijkt niet op, als Nienke binnenkomt, maar stopt de vingers in de oren en doet alsof hij heel hard leert.

Maar Lekko springt dadelijk op.

In twee vlugge sprongen is hij bij haar, laat zich rollen op zijn brede harige rug, vlak voor haar voeten. Nienke lacht, ze bukt een beetje moeilijk en streelt Lekko over de kop.

„Beste beest, hoor Lekko.”

Vader laat een grote aardappel neerplenzen in het water:

„En Nienke, waar heb je de das gevonden, je bent gauw terug. Hebben de boemannen je niet gebeten?”

Vader kijkt plagend naar Sjoerd, die daarstraks niet in de donkere kerk durfde gaan.

Nienke lacht, ze kijkt ook naar Sjoerd, maar die doet net alsof hij helemaal niets hoort.

Aan zijn rode wangen en oren zien ze allebei wel, dat Sjoerd woord voor woord verstaan heeft.

„Hij lag bij de middelste bank vader, ik had hem zo. Leuk was de kerk nu, zo donker. Waar is Jeltje toch heen, vader?”

„Een boodschap doen voor moeder, ze zal zo wel terug zijn.”

Sjoerd kijkt nu ook weer op.

Ziezo, over die donkere kerk praten ze alvast niet meer.

Nienke is toch dapper. Die is nou net nergens bang voor.

Hij komt naast Nienke aan tafel zitten.

„Ik weet best waar Jeltje heen is. Naar vrouw Storrel op het Zandpad om kook.”

„Fijn,” zegt Nienke.

Ze kijkt naar het leerboek van Sjoerd.

Ze moet ook maar gauw aan haar huiswerk beginnen, anders komt het niet meer af vanavond. Sjoerd is al weer druk aan de gang, hij leert de jaartallen.

810—1010: Invallen der Denen en Noormannen.

Nienke heeft de ellebogen op tafel gezet, ze steunt de kin in de hand.

Ja, straks zal ze ook beginnen.

Ze kijkt dromerig naar Lekko, die tegen haar knieën zit aangedrukt, ze kijkt naar vader die over de aardappelbak gebogen zit, ze kijkt naar het roodgloeiend vuur achter het mica van de kachelruitjes.

En een groot verdriet groeit plotseling in haar. Ze is opeens zo eenzaam en verlaten, hier midden in de kamer, tussen de anderen in. Ze perst de smalle lippen op elkaar om het niet uit te schreeuwen, om niet wild te slaan op de tafel, tegen de muur, op de grond.

Als vader nu maar niet opkijkt en het ziet, als hij nu alsjeblieft maar niet opkijkt.

Of Sjoerd, Sjoerd die het dadelijk zien zal en zal roepen . . .

Want niemand mag iets weten van deze vreemde boosheid, waartegen ze vechten moet, altijd weer vechten moet.

Die boosheid, omdat zij anders is dan anderen, omdat zij niet lopen kan zoals anderen, omdat zij, zij alleen achterblijven moet elke dag weer, ieder uur, iedere minuut. Niemand weet van deze verschrikkelijke eenzaamheid waarin ze nergens en nergens meer een lichtpunt ziet.

Voelt de hond het misschien?

Hij drukt zich dichter tegen Nienke aan, streelt met zijn kop tegen haar benen, strijkt een natte tong langs de hand, die zij laat neerglijden naar zijn kop.

In het gezin van de koster weten ze allemaal: Lekko is van Nienke.

Waarom?

Niemand heeft hem aan Nienke gegeven.

Niemand heeft dat uitgedacht, de hond zelf heeft beslist, dat hij van Nienke zijn zou.

Toen ze voor het eerst naar de grote school ging en de hele dag weg was van huis, heeft Lekko jankend rondgelopen. Hij werd pas rustig, toen Nienke om halfvijf weer thuis kwam.

Dagenlang heeft hij zo zitten treuren, tot hij er eindelijk aan wende, dat ze pas in de middag weer naar huis toe kwam. En op hun reis naar Waterdorp, helemaal uit Friesland vandaan, heeft Lekko, bibberend van zenuwen, vlak tegen haar aangedrongen gezeten. Nee, daar hoeft niet over gesproken, Lekko is van Nienke.

Lekko springt plotseling op, schiet naar de deur, houdt de kop scheef en begint te kwispelstaarten.

Er komt weer wat licht in Nienke's ogen.

„Is Jeltje daar, Lekko?”

De deur gaat open, Jeltje staat op de drempel, een kleur van de kou op haar gezonde dikke wangen. Ze is jonger dan Nienke, maar groter en steviger.

Haar ogen lachen, ze duwt Lekko opzij en komt naar de tafel toe.

„Ja, beste beest, Lekko, opzij, jongen. Kijk es, zeg, ik heb koek!”

Nienke is haar eenzaamheid vergeten. Het is altijd Jeltje die vrolijkheid en gezelligheid in huis brengt.

Het is wel moeilijk om niet jaloers te worden op alles wat Jeltje heeft. Haar gezonde sterke benen en armen en haar rechte flinke rug.

Het is verschrikkelijk moeilijk en ze moet er erg haar best voor doen, elke dag weer.

Maar Jeltje is goed en lief voor haar.

Vader staat op, hij kijkt naar de rode wangen van Jeltje.

„’t Is zeker wel koud buiten?”

Hij is klaar met het aardappelschillen en staat op om naar de keuken te gaan.

Jeltje schudt lachend het haar naar achter.

„Ja nou, vader, ze zeggen dat we sneeuw krijgen!”

En daar is plotseling die oude eenzaamheid weer. Nienke keert zich af en pakt een boek.

Sneeuw?

Dat betekent voor haar binnen blijven en met Lekko voor het raam staan en uitkijken naar buiten, waar de anderen spelen.

Ze laat het hoofd mistroostig hangen over het boek, ze ziet de letters niet en de woorden niet. Ze ziet alleen een glanzende witte baan buiten onder de zwarte bomen.

En een scherpe verdrietige trek komt rond haar smalle mond.

Ze hoort hoe Sjoerd en Jeltje samen verder praten, ze letten niet op haar.

Sjoerd zit met rode wangen en glinsterende ogen naar Jeltje te kijken.

„Sneeuw?” zegt hij gretig, „zeggen ze dat? Hoor es, vader, mag ik nou een prikslee hebben? Zeg, Jeltje, we gaan het hele kanaal langs met de slee en ik zal. . . .”

Maar Jeltje luistert niet meer.

Ze heeft zich plotseling omgekeerd en kijkt naar Nienke, die over het boek gebogen zit.

Een vuurrode kleur kruipt omhoog naar haar gezicht.

Hoe kon ze zo dom zijn?

Hoe kon ze zo verschrikkelijk dom zijn?

Ze schuift naast Nienke aan tafel en stoot haar aan.

„Hoor es, zeg, doe je mee een spelletje dammen?”

Nienke schrikt op, ze vergeet de glanzende witte baan, de zwarte bomen daarboven.

„Dammen?” zegt ze langzaam, „ja. . . . best, Jeltje. . . . even dan. . . . ik moet mijn huiswerk nog maken.”

Jeltje loopt vlug naar de kast en pakt het dambord. Een ogenblik later zit ze tegenover Nienke aan tafel.

Nu moet Nienke haar verdriet wel vergeten, want ze kunnen het beiden evengoed, het gaat er nu maar om wie het winnen zal.

Sjoerd is weer op de grond bij de kachel neergezakt en leert zijn jaartallen verder.

Hij weet wel, als Nienke en Jeltje dammen, dan kijken en luisteren ze niet naar hem.

Ze moeten straks met hem ook een potje doen. Even later komt moeder de kamer in met de koffie.

De meisjes kijken tegelijk op.

Dat ruikt zo heerlijk en het wordt nu zo gezellig in de kamer.

Stel je voor, denkt Nienke dromerig, stel je voor, dat je geen moeder hebt, dat is nog erger dan zieke benen. . . . Moeder kijkt het kringetje eens rond.

„Zo, zo,” zegt ze, „dammen en jaartallen? Was het daarom zo stil, vader? En vader zijn krantje? Kom maar bij tafel zitten, Sjoerd, kijk es, een heerlijk stuk koek erbij vanavond!”

Nienke is al haar eenzaamheid vergeten, het is nu zo goed hier en zo warm, met het licht op en de brandende kachel vlak voor haar.

Haar voeten zie je niet, nu ze zo dicht bij de tafel zit geschoven.

Ze kan nu bijna denken, dat ze net als ieder ander is. . . .

Het duurt niet lang meer, of het is Kerstmis.

Heerlijk zal het zijn, het is voor hen nog een beetje anders dan voor de andere kinderen.

Weten ze niet elk plekje in de kerk, elk hoekje, elk gaatje dat er te vinden is? Beter nog dan de dominee die vlak naast de kerk woont.

Mooi zal het weer zijn als alle lichten branden en meester De Lange gaat vertellen.

Jeltje stoot haar aan: „Toe Nienke, jij moet. . . .”

II. NIENKE ZAL ZINGEN

Er ligt een dikke laag sneeuw op de straten en op de smalle weg langs het kanaal, waar het huis van koster Feenstra staat.

Het is heel moeilijk om vanuit het kosterhuis op de weg te kijken. Je moet vlak voor het rechterraam gaan staan, helemaal in het hoekje, bij de rechtermuur van de kamer, dan kun je langs de kerk heen een stukje van de weg zien.

Nienke staat met Lekko voor het raam. Lekko heeft de brede voorpoten brutaalweg op de vensterbank gezet.

Nienke staat met een arm om hem heen en tuurt naar het kleine stuk van de weg.

Kijk, daar gaat Sjoerd en daar komt Jeltje ook. Ze glijden joelend langs het kanaal, twee jongens trekken de diepe bakslee hijgend door de dikke rulle sneeuw. Soms kantelt hij bijna om, dan gilt Jeltje met een hand in de lucht, maar de slee trekt altijd weer recht.

Sjoerd loopt er achter en helpt duwen.

Weg zijn ze weer. Langs de huizen van de Kanaalweg zal het nu

gaan tot ginds bij de eerste boerderij, dan komen ze weer terug.

„Koest, Lekko, stil zijn.”

Lekko kijkt om naar zijn vrouwtje, hij jankt nog even zachtjes, hij wil naar buiten, de sneeuw in. Bijten in dat dikke wit, rollen over dat mooie zachte, dat lijkt hem beter dan hier in de kamer zitten bij de kachel, maar Nienke gaat niet naar buiten.

Dan wil hij ook niet, dan zal hij ook wel door het raam kijken en wachten tot Sjoerd en Jeltje weer terug zijn van de gladde baan en opnieuw beginnen.

Om drie uur zijn ze al begonnen, nu is het over vieren, ze krijgen er niet genoeg van. Het wordt al schemerig buiten, straks zal de lantaren voor de kerk wel aangaan.

In de kerk is het volop verlicht, vader en moeder zijn aan het werk vandaag. Op Vrijdag is het altijd stil in huis, dan zijn vader en moeder allebei bezig.

Kijk, daar zijn ze weer, nu zit er een ander meisje in de slee, Jeltje trekt met de jongens mee aan het touw.

Oho, pas op. . . . pas toch op. . . .!!!

Dat gaat veel te hard, straks vliegt de slee om, Jeltje zal vallen. . . .

Achter Nienke's rug gaat de deur open, maar ze hoort het niet. Ze gaat met haar gezicht vlak voor de ruit en kijkt en kijkt. . . . Ze verdwijnen alweer langs de kerk.

„Zo, Nienke!”

Ze keert zich snel om en schrikt even.

„Dag dominee. . . . Zal ik vader even roepen, hij is in de kerk.”

„Nee hoor, Nienke, ik ben net in de kerk geweest bij vader en moeder, ik moet jou hebben.”

„Mij, dominee?”

Ze krijgt een beetje een kleur, wat bedoelt dominee, ze denkt

ook snel na. Kan ze iets verkeerd gedaan hebben? Op straat misschien, op school?

Ze maken wel vaak pret in de klas. In de klas kan ze vrolijk zijn. Als ze in de banken zitten, denkt niemand er immers om, dat ze slecht lopen en helemaal niet stoeien kan. Nee, maar ze weet toch niets. . . .

„Hoor es, Nienke, het is nou weer bijna Kerstfeest, dat weet je wel. Mijnheer De Lange zal van 't jaar weer vertellen. Dan zingt juffrouw Beumer van de eerste klas altijd de kerstliederen. Maar juffrouw Beumer heeft pas zo'n lelijke keelontsteking gehad, dat weet je natuurlijk ook wel, Nienke. Je hebt toch handwerkles bij juffrouw Beumer? Nou dan, de juffrouw durft van 't jaar niet te zingen. Nou had ik gedacht, kan jij het niet doen? Ik heb de meester zo dikwijls horen zeggen, dat jij zo mooi en zuiver zingen kan.”

„Ik. . . . ik, dominee?” stottert Nienke.

Ze is het raam vergeten, ze ziet niet eens dat Sjoerd en Jeltje weer terugkomen.

„Ik. . . . ikke. . . .?”

Dominee Witters lacht. „Wel zeker, jij Nienke. Kom es, meisje, zing es wat voor me. Ik zal op het orgel spelen. Wacht dan. . . .”

En daar zit hij al voor het orgel, die oude grijze dominee, die hier op het dorp al meer dan dertig jaren heeft gewoond. Een vader is hij geworden voor de mensen hier. Daar zit hij voor het oude orgel in de hoek bij het raam. Het is niet voor de eerste maal dat hij daar zit. Op lange eenzame avonden komt hij wel meer bij koster Feenstra en drinkt een kop thee en speelt een psalm daar in de hoek bij het raam.

De dominee heeft geen vrouw meer, in het oude hoge huis naast de kerk woont hij heel alleen.

„Kom nou. . . . Nienke. . . .”

„Ja. . . .” zegt ze. . . . „ja, daar kom ik al. . . .” Langzaam gaat ze weg van het raam, ze hinkt voorzichtig langs de tafel en komt bij het andere raam, bij het orgel staan. Lekko loopt vlak achter haar aan, hij gaat liggen naast haar voeten, de kop waakzaam tussen de beide voorpoten.

„Ken je deze psalm wel? Natuurlijk wel, hè? Ik zal met je meezingen.”

Hij begint al, dominee Witters, zijn stem is oud en beverig, maar zo donker en goed. Nienke durft nu ook wel een beetje. Zachtjes zingt ze mee, onzeker eerst, zekerder dan, tot ze alles vergeet.

Ze merkt niet eens dat dominee Witters al lang niet meer meezingt, ze vergeet immers alles, ze hoort alleen haar eigen stem, hoog, licht. . . . jubelend.

Met een kleur houdt ze eindelijk op.

De handen van dominee Witters liggen op de toetsen.

Lange magere handen zijn dat. Aan zijn rechteringvinger zitten twee gouden gladde ringen boven elkaar. Nienke weet wel, dat die bovenste ring van de vrouw van dominee Witters geweest is.

„Zing jij zó graag, Nienke?”

„Ja,” zegt ze, „ja nou en of, dominee. . . .”

Ze hunkert eigenlijk om door te gaan, maar ze durft dat niet zeggen. Wat komt het er nu nog langer op aan, of buiten de kinderen door de sneeuw glijden, of ze schik hebben en pret maken. Dat verdriet is voor vandaag opeens vergeten. Peinzend kijkt dominee Witters haar aan. . . .

„Zo, zo, Nienke, zo zo, het is. . . . het is prachtig, zie je. . . . Ik wist niet dat het zó kon, mijn kind, dat ik dat niet eerder gemerkt heb. . . . ik moet es goed over jou nadenken. . . .”

Wat betekent dat? Nienke kijkt aarzelend naar het gezicht

van dominee Witters. Nadenken? Wat is hierover dan na te denken?

„Zo zie je nou maar, de Here geeft niet àlles aan één mens. De een krijgt dit en een ander dat. De een heeft een paar sterke armen en voeten en de ander heeft weer zo'n prachtige stem.”

Hij schudt zachtjes zijn grijze hoofd en strijkt even de smalle handen over elkaar.

„Wat een bezit,” mompelt hij zachtjes, „kind, kind, wat een bezit zo'n stem. Geen wonder dat meester De Lange het zo vaak tegen me zei.... Maar dit had ik toch niet verwacht....”

Hij praat zomaar zachtjes tegen zichzelf, daar op het orgelkrukje. Maar Nienke hoort het toch.... Ze hoort elk woord, dat gezegd wordt in het halfdonker van de kamer.

Als gouden schatten bergt ze die weg in haar hart. En het is of die oude eenzaamheid en die oude troosteloosheid, dat verdriet om haar arme zieke benen en haar rug de vlucht nemen, voorgoed. . . . Ze staat daar en luistert en denkt, een felle blos op haar smal gezicht.

Dominee Witters staat op, hij legt even een hand op haar schouder.

„Jij zingt voor ons met Kerstmis. Dat is vast. Wie zo'n gave ontvangen heeft, die moet die ook gebruiken. We zeggen het tegen niemand, kom jij maar een paar keer bij mij oefenen thuis bij het orgel. Laat het voor allemaal een verrassing blijven. Ook voor je vader en moeder, hè. Dat zal mooi zijn.”

„Ja,” zegt Nienke.

Ze loopt mee naar de deur, ze kijkt dominee Witters na, die het stoepje afgaat, de weg op naar de pastorie.

En als de deur van de pastorie al lang achter dominee Witters dichtgevallen is, staat ze daar nog, een glans in haar ogen, de handen tegen de deurpost om zich recht te houden.

Dat geeft een drukte in het kostersgezin: de viering van het Kerstfeest.

Nu vooral moet alles blinken.

Eigenlijk helpen al de kosterskinderen daaraan mee.

Nienke helpt ook mee. Ze stoft de bijbels en bijbeltjes uit alle banken af, en klopt langzaam maar nauwkeurig de kus-sens aan de deur van de consistorie.

Lekko alleen heeft het helemaal niet naar zijn zin, hij is in de kamer opgesloten.

Sjoerd rept zich als een kerel. Hij is bezig de vloeren te dweilen onder toezicht van moeder, die hem af en toe een vermaning geeft vooral stevig te doen.

„Je zal hem geen pijn doen, die vloer,” zegt ze dan.

En Sjoerd lacht en dweilt en ziet vuurrood.

Ha, Maandag zullen ze hier zitten, alle kinderen van de Zondagsschool. Voor Nienke is het de laatste maal, die wordt te groot, die gaat volgende keer niet meer.

Fijn als je zo groot wordt, hij zou ook groot willen zijn, zo groot als vader bijvoorbeeld. Stel je voor dat je klein naar bed gaat, de volgende morgen word je wakker en je bent een grote kerel, een man.

Hij lacht er om.

„Wat lach je?” vraagt moeder, maar Sjoerd geeft geen antwoord, hij kijkt alleen eventjes op en lacht ook tegen moeder.

Alles kan je nou eenmaal niet zeggen.

Maar koster wordt hij niet, als hij groot is, nee, vast niet.

Maar wat dan?

Varen is beter. Kapitein op een boot of zo, hè ja, dat zou hem lijken. . . .

En hij dweilt maar en hij werkt maar en maakt grote plannen voor de toekomst. Jeltje gaat in het kleine keukentje, dat bij de consistorie van de kerk hoort, de koppen en schotels wassen en afdrogen. Ze werkt vlug en netjes, dat heeft moeder haar wel geleerd. Ze weet ook, dat moeder alles nakijkt straks, het moet er goed uit zien.

Leuk is het om nou te denken, dat Maandag hier alle kinderen uit drinken.

Leuk ook is het om buiten te vertellen: „De koppen, waaruit jullie drinken, heb ik klaargezet en gewassen.”

Verleden jaar mocht ze nog niet van moeder, toen was ze te jong. Nu voor het

eerst. Wat voor een boekje zal ze krijgen Maandag! Ze hoopt maar dat het een mooi zal zijn.

Er is niets heerlijkers dan lezen. . . .

Nienke staat bij de deur en klopt voorzichtig de kussens. Het wassen van de koppen gaat te vlug voor haar pijnlijke handen, dit werk is beter.

In haar ogen is een diepe gelukkige glans.

Kerstmis. . . . en ze zal mogen zingen.

„Ere zij God” zal ze zingen en „Heer, waar dan heen. . . .”

Fijn ging het bij dominee thuis. Niemand weet ervan.

Ze kijkt om naar het podium voor in de kerk. Al het licht zal op zijn en de kachels zullen branden zo hard ze kunnen. Zaterdag is het vandaag, heerlijk dat ze vakantie hebben van school en nou fijn mee kunnen helpen.

Jammer dat haar rug weer zo'n pijn doet. Ze moet maar even gaan zitten. Daar zit ze in de eerste kerkbank, een beetje in elkaar gedoken.

Moeder ziet het, ze zegt: „Het wordt zo langzaamaan etens-tijd. Gaan jullie mee, we drinken eerst koffie.”

„Ja,” zegt vader.

Hè, waar komt die stem helemaal vandaan?

En dan moeten ze allemaal lachen omdat vader onder de preekstoel uit komt kruipen met een vuurrode kleur.

Hij lacht zelf heel hard mee en klopt het stof van zijn knieën: „Ja moeder, een kop koffie, daar zeg je zowat. Dat hebben we wel verdiend, hè jongens? Kom dan maar, zijn jullie er allemaal? Dan zal ik de lichten uitdraaien.”

Ze lopen het portaaltje door, het stenen straatje over naar het ijzeren hek en gaan over het tegelpadje hun eigen huisje binnen. Voor hen ligt de kerk nu weer stil en donker met dichte deuren.

Nienke moet even over het land kijken, dat achter hun huis begint, de wijde verre polder, waar in de winter alleen maar

de schapen lopen. De sneeuw is nog niet helemaal weg. Hier en daar is het wit en licht op het land. En boven die verre ruime polder staat een grote maan te schijnen.

„Kom,” zegt moeder, „vat geen kou. Ga maar mee naar binnen.”

Binnen is het heerlijk.

Nienke mag beschuiten smeren, ze mogen er voor vandaag ook een beetje suiker op hebben.

Heerlijk is het nu, zo warm en behaaglijk.

Lekko rekt zich lui uit op de grond voor de kachel bij Nienke's voeten.

„Juffrouw Beumer zingt niet met Kerstmis,” zegt Jeltje opeens, „gister op de handwerkles vroeg Gijsje van Dam het en ze zei van nee. Ze had nog keelpijn telkens.”

Nienke bukt diep naar de grond, ze streelt Lekko over zijn ruige rug.

„Wie zingt er dan?” vraagt moeder.

Jeltje trekt de schouders op: „Weet ik niet. Kinderen hoeven niet alles te weten, zei juffrouw Beumer tegen Gijsje. Bah, echt flauw. . . .”

„Jeltje,” zegt vader.

Ze kan zo rad met haar tong zijn, die Jeltje.

Ze heeft, zo jong als ze is, haar oordeel heel gauw klaar en kan wel eens te brutaal uit de hoek komen.

Vader en moeder houden daar niet van, ze weet dat wel, ze begint gauw over wat anders.

Nienke streelt maar over de ruige rug van Lekko. Als ze nu maar niet zien wat een kleur ze heeft, als ze nu maar niets begrijpen. Maar ze kijken niet naar haar. Moeder gaat de tafel dekken en vader leest zijn krant.

Sjoerd heeft het al weer druk met zijn tekening. En niemand ziet de kleur op Nienke's gezicht en niemand ziet de diepe blijde glans in haar ogen.

III. KERSTMIS

Kerstmis.
Het is nog zo stil overal, het is nog bijna donker buiten.

In het kostershuis slapen ze allemaal nog, behalve Nienke. Ze ligt achterover op haar rug en kijkt omhoog naar de zolder, waarin een kleine ruit is. Door die ruit zie je een stuk van de lucht.

Daarstraks kon zij de sterren nog zien, nu zijn ze allemaal verbleekt.

Klaar en blauw wordt de lucht, het zal wel vriezen.

Als ze zo ligt, met de dekens tot aan haar kin opgetrokken, kan ze denken, dat ze niets mankeert, dat ze gezond is en lenig net als de andere kinderen. Als ze zo ligt, plat op haar rug, heeft ze immers geen pijn.

En wie ziet er zo wat van haar voeten?

Straks zal ze opstaan tegelijk met Jeltje en Sjoerd, ze zal meehollen over de zolder, ze zal glijden van de steile trapleuning, net als Sjoerd. Ze zal klimmen op de

Ze lacht een beetje verdrietig voor zich heen.

Och, ze zal immers niets

Maar vanmiddag dan! Vanmiddag zal ze toch zingen!

Ze kijkt even naar het bed van Jeltje, het is net of die zal kunnen horen, wat ze denkt.

Maar Jeltje slaapt als een roos.

Ze slapen niet bij elkaar zoals andere broertjes of zusjes. Dat kan niet voor Nienke's voeten en haar rug. Maar ze hebben de bedden wel heel dicht bij elkaar geschoven.

En soms, 's avonds, gebeurt het wel eens, dat Nienke vertellen gaat.

Als dat gebeurt en Sjoerd merkt het achter zijn gordijn, dan is hij in een ogenblik zijn bed uit en zit op het randje van Jeltje's ledikant.

Wie kan zo vertellen als Nienke van de koster! Maar daaraan denkt ze nu niet.

Ze denkt aan vanmiddag, ze denkt aan de kerk met de mensen, met al de kinderen van de Zondagsschool.

Ze denkt aan het ogenblik dat zij zal mogen zingen.

Het is heerlijk.

„De een krijgt dit en de ander dat,” zei dominee Witters. Vanmiddag zullen ze allemaal naar háár luisteren, naar Nienke Feenstra.

Ze ligt daar in bed en voelt zich trots worden omdat zij en zij alleen zo'n mooie stem heeft.

Iedereen zal stilzitten en luisteren naar háár.

Zal . . . zal ze het eigenlijk wel dürfen?

En nu wordt Nienke opeens een heel klein meisje, geen bang meisje, maar één, die weet, dat ze het alleen nooit en nooit zal kunnen.

Ze ligt nog altijd omhoog te kijken door de kleine ruit. Het blauw van de lucht wordt scherper en helderder . . .

Halfvier.

In de kerk is een bedrijvige drukte, zoals er hier in Waterdorp maar één keer in het jaar is.

In het keukentje bij de consistorie zijn moeder en Jeltje druk bezig.

Jeltje is er trots op, dat ze vandaag mag helpen. Vader is in

de consistorie bezig met de meesters van de Zondagsschool. Sjoerd en Nienke zitten tussen de andere kinderen in. Kijk, daar heb je dominee Witters ook en de organist, die straks spelen zal.

De kinderen kunnen niet stil zitten, ze moeten elkaar dit en dat wijzen, ze moeten elkaar dit en dat vertellen.

Dan zien ze mijnheer De Lange binnenkomen, en opeens wordt het stil.

Ze schikken zich allemaal om te luisteren. Alle kinderen van Waterdorp weten hoe mooi mijnheer De Lange vertellen kan.

De dominee klimt langzaam de preekstoel op en kijkt naar de kinderhoofden, kijkt naar al de grote mensen, die er tussen zijn gaan zitten.

Nu zoekt hij even tot hij Nienke gevonden heeft. Hij glimlacht, ze krijgt een kleur van plezier.

Stil is het nu.

Zo stil als 's morgens in de klas als de meester beginnen gaat.

Dominee Witters bidt en geeft een psalmvers op. Hoog en hel zingen de kinderen, ze zingen allemaal uit het hoofd.

Wie zou die psalm niet kennen: De Lofzang klimt uit Zions zalen. . . .

En dan gaat dominee Witters de preekstoel af en mijnheer De Lange klimt er op.

De jongens en meisjes van de vijfde klas kijken naar hem met stralende ogen.

Het is toch maar hùn meester, die daar staat achter de Bijbel, het is toch maar hùn meester, die daar vertellen gaat.

„In de velden van Efratha, in de buurt van Bethlehem. . . . waren herders. . . .

Donker en stil was de nacht. Die herders hadden geen gemakkelijk werk.

Ze moesten niet slapen, maar waken en wachten en speuren en uitzien naar wilde, woeste dieren die komen konden en de schapen grijpen en verscheuren.

Ze stonden stram en recht bij het vuur, dat hel en heftig brandde om hen te verwarmen. Loerde daar uit het donker geboomte geen leeuw naar hen? Werp blokken en takken op het vuur, van vuur zijn de wilde beesten bang.

Wrijf de slaap weg uit de ogen, want niemand mag een ogenblik vergeten om dapper en waakzaam te zijn.

Wie dacht er op dit ogenblik aan de geboorte van de Here Jezus? Wie dacht er op dat ogenblik aan God in de Hemel, die Zijn eigen Zoon wegschonk om zondaren zalig te maken?

Ik denk van wel niemand.

Maar als dan niemand er aan denkt, dan zal God Zelf hen er aan laten denken. Dan zal Hij een boodschapper zenden naar de aarde, om het de herders te zeggen.

Zie, zie dan toch. . . . !!!

Een fel licht, een veel feller licht dan het lichtend vuur van de herders valt plotseling tussen hen neer.

Hoor, hoor dan toch. . . . !!

Een stem, een engelenstem spreekt. . . . spreekt tot de herders. . . .

Vreest niet. . . . ach neen, vreest niet, herders. . . . sla de handen niet voor het gezicht en vlucht niet. Vlucht toch niet, want wat ik u zeggen kom, is een grote blijdschap, die alle volken wezen zal. . . .

De herders luisteren, ze moeten wel luisteren naar die stem, die engelenstem, die recht van de Hemel komt. . . .

En als die stem zwijgt, dan beginnen er andere stemmen, duizenden, millioenen. . . .

Ere zij God, ere zij God in de hoogste hemelen en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen. En dan gaan ze, dan

moeten ze wel gaan naar Bethlehem, dan geloven ze, dan moeten ze wel geloven in Jezus, de Zaligmaker. . . .

En dan komen ze bij de stal. . . . dan komen ze bij Jezus....

Is Hij een groot vorst, een machtig koning? O, welneen.

Een klein arm kind is Hij maar, in een houten kribbe ligt Hij maar. . . .

En toch, zo rijk is Hij, anders rijk . . . dan de mensen misschien denken.

Zó rijk is Hij, dat Hij allen die in Hem geloven, zalig maken zal.

Kinderen, jongens en meisjes, hebben jullie al eens goed nagedacht over wat de Here Jezus voor ons over gehad heeft?

Wat Hij voor ons gedragen heeft?

Er zijn er onder jullie misschien wel, die een groot verdriet hebben. Die misschien geen vader meer hebben. Weten jullie wel, dat de Here jullie Vader wil zijn?

Er zijn er misschien wel onder jullie die een ander verdriet hebben, die lang ziek zijn misschien.

Weten jullie wel, dat de Here Jezus het **nóóit** vergeet?

Weet je dat wel?

Hij ziet je, Hij is altijd bij je, Hij laat je nooit alleen.

En als het eens heel moeilijk lijkt, bidt dan maar tot Die rijke Vader, Hij helpt je zeker, Hij troost je zeker, als je het alleen niet meer dragen kan Je hoeft het **nóóit** alleen te dragen Hij weet zo goed wat verdriet is, Hij heeft meer geleden dan jullie ooit kunnen lijden”

Nienke zit zo stil.

Een stem in haar hart zegt: „Zeg dat nog eens, meester De Lange, o, zeg dat nog eens een keer De Here Jezus weet zo goed wat verdriet is? Ja, Hij weet zo goed wat verdriet is Hij weet ook wat mijn verdriet is, hè meester De Lange?

Zeg je het niet meer? Ben je al verder gegaan met vertellen? Ik kan dat niet meer vergeten.

De Here weet zo goed wat mijn verdriet is en Hij wil mij helpen, als ik het alleen niet meer dragen kan. Want zie je, ik **kan** het alleen niet dragen Het is zo erg

Heeft de Here Jezus nog veel meer geleden dan ik?

Ja, nog veel meer dat begrijp ik nu wel Hij wil

mij helpen, hè meester De Lange. . . . wat is dat heerlijk....
Ze weet het zelf niet, maar haar handen sluiten zich vast in
elkaar. . . .

Ze vergeet alles. Dat ze straks zingen zal vergeet ze, de
kerk en de Zondagsschool vergeet ze. „Ik ben zo dikwijls
ongeduldig,” zegt een stem diep in haar zachtjes, „ik ben zo
verschrikkelijk ongeduldig en zo boos soms, zo vreselijk
boos op alles en iedereen. Dat weten ze niet, ze weten het
geen van allen. . . .”

„Nienke Feenstra. . . . wil je even bij mij komen?”

Ze schrikt op.

Dat is de stem van dominee Witters, die recht op haar af-
komt.

Meester De Lange is klaar met vertellen en ze heeft het laat-
ste niet gehoord.

Dominee roept haar, nu moet ze zingen. . . .

Zal ze dan durven, zal ze wel durven?

Daar staat Nienke op, Nienke Feenstra.

De koster en zijn vrouw rijzen van schrik en verbazing op
van hun stoelen, ze kijken naar Nienke, naar hun Nienke....

Wat gaat ze doen? Wat moet dominee Witters met haar?

Jeltje en Sjoerd zitten vlak achter elkaar. Sjoerd geeft Jeltje
een por in haar rug: „Wat is er met Nienke, Jeltje?”

Jeltje haalt de schouders op, ze schuift zenuwachtig heen en
weer in de bank.

Wat gaat Nienke doen?

Ze loopt over het kerkpad, voorzichtig. Het gaat niet vlug,
maar ze heeft geen haast.

Nu kan iedereen haar zien, nu kan iedereen haar arme zieke
benen zien en haar pijnlijke, een beetje gebogen rug.

Maar het geeft niet, het komt er nù niet op aan. Want
Nienke Feenstra gaat zingen, van Jezus gaat ze zingen, van

een stal, waarin de Here Jezus geboren werd, gaat ze zingen.

De Here Jezus, die het wel weet, hoe het met haar, met Nienke is, hoe erg het is en waarom het is.

Die het beter, véél beter weet dan Nienke zelf, en die haar zal helpen, die zeker zal helpen, omdat de Here Jezus nog nooit een kind van Hem alleen heeft gelaten in de nood.

Nu staat ze bij het orgel en dominee Witters kijkt de kerk in.

„Nienke zal voor ons zingen,” zegt hij, „en als er soms kinderen zijn, die nog niet wisten, wat een mooie stem Nienke van de Here gekregen heeft, dan moeten ze eens goed luisteren.”

Vader en moeder Feenstra staan nog altijd naast hun stoelen; niemand ziet dat, zo moeten ze allemaal kijken naar Nienke.

Wonderlijk dat er nu niemand is, die lachen durft. Jeltje en Sjoerd kijken elkaar aan, hun ogen schitteren en stralen.

Laat er nu nog es één wezen die Nienke durft uitlachen, die haar dat lelijke scheldwoord durft naroeppen.

Ze zou van haar stoel willen vliegen, Jeltje, ze zou zo op Nienke willen afstormen, haar een zoen geven op haar smal wit gezicht en zeggen:

„Wees maar nooit meer verdrietig, hoor Nienke. Wij houden zo veel van je. En ik zal nooit meer zo dom zijn om over sneeuw te praten en ik zal. . . ik zal altijd. . . .”

Hoog, zuiver en zo blij zingt Nienke.

„Ere zij God in de hoogste hemelen. . . .”

Moeder Feenstra gaat voorzichtig zitten.

„Ach. . . kind toch. . . .” zegt ze zachtjes, „kind toch. . . . van mij. . . .”

Juffrouw Beumer kijkt ook naar Nienke, ze denkt:

„Zij moet voortaan elk jaar zingen voor ons. Dat is zo prachtig en goed.”

„Heer, waar dan heen?” zingt Nienke.

„Tot U alleen,

Gij zult ons niet verstoten. . . .”

„Verstoten. . . .” Over dat woord moet moeder Feenstra lang nadenken.

Ze is zo bang geweest voor later, voor Nienke. Ze is zo bang geweest, dat de mensen haar verstoten zouden. . . .

„Gij zult ons niet verstoten,” zingt Nienke.

Waarom is ze bang geweest. . . . ze had dat niet moeten zijn. . . .

„Och kind,” moet ze nog eens zachtjes zeggen, „kind toch van mij. . . .”

Nienke is uitgezongen. Ze staat vlak naast dominee Witters.

En juffrouw Beumer loopt opeens over het kerkpad naar het podium.

Ze zegt: „Ik vind, dat Nienke voortaan ieder jaar maar voor ons zingen moet, want zó kan ik het niet.”

Dominee Witters knikt, hij legt een hand op Nienke's schouder.

„Ja, dat spreken we af.”

Als Nienke weer zit, wordt het drukker in de kerk.

Maar zijzelf blijft klein en in elkaar gedoken zitten op haar stoel.

En om haar smalle lippen ligt een lachje. . . .

Nu staat de kerk weer stil en donker aan de weg. Nu ligt het kostershuis weer stil en donker achter de kerk weggeborgen.

Boven de verlaten weg hangen hoog de zwarte dreigende wolken.

Een sneeuwbus gaat over het land, werpt zijn witte vlokken hier en ginds. . . .

De kinderen van koster Feenstra slapen niet.

Hoewel het toch al meer dan tijd is om te slapen. Boven op de zolder is het wel donker maar niet helemaal stil.

Sjoerd zit op de rand van Jeltje's bed.

En Jeltje zit met opgetrokken knieën bovenop het bed van Nienke, voorzichtig, helemaal tegen het voeteneind gedrongen, om haar niet te raken. Nienke zelf heeft een warme kleur op haar smal gezicht; maar niemand ziet dat in het donker.

Ze vertelt:

„Die prins woonde in een groot kasteel moet je weten, slot Kraaiendal heette het.

Hij was lang en mooi en had prachtig krullend haar. Zijn ogen waren zo blauw als de lucht 's zomers is. Maar één ding was jammer. Hij was blind.”

Jeltje buigt wat voorover, haar ogen hangen aan Nienke.

„Lang al?” vraagt ze ademloos, gespannen.

Nienke knikt: „Ja, lang, zolang als hij leefde moet je weten. En hij was al veertien jaar. Hij was er mee geboren.”

„Ja?” zegt Jeltje, „net als. . . .”

En dan, geschrokken, houdt ze stil en kruipt achteruit tegen het voeteneinde.

„Ja,” zegt Nienke, „ja, precies zoals ik.”

Is er een verdrietige klank in haar stem?

„O. . . . maar. . . .” zegt Sjoerd, „ze durven jou nou niet meer na te roepen. Als ze durven, hè, zal ik ze nog eens vertellen hoe jij vanmiddag gezongen hebt in de kerk, hè? Dat kan niemand.”

„Stil nou,” zegt Jeltje. . . .

Ze kijkt naar Nienke en ze denkt: ik zeg altijd wat ver-

keerds. Sjoerd is lief, maar ik weet zeker, dat Nienke niet wil, dat hij nu over vanmiddag praat.

„Eens op een dag was hij verschrikkelijk kwaad. Hij liep naar de keuken van het slot en deed de deur open. Hij riep tegen de meiden en knechts die aan het werk waren: „Weg jullie, weg zeg ik je, wie in mijn buurt komt, zal ik dood-

steken.” En hij greep naar een mes in de kast en holde op hen af.

Maar ze waren allemaal de deur al uitgevlogen en hij kon ze niet krijgen. Hij kon immers niet zien waar ze heen waren. Omdat hij blind was. . . . Hij liep naar boven, waar zijn moeder op haar kamer lag te slapen, hij gooide de deur open en riep: „Ik zal iedereen doodsteken die ik tegenkom.” En toen holde hij de trappen af naar buiten, de tuinen door,

het bos in. En het mes hield hij steeds op zijn rug.

In de verte stond een oude houthakker.

De prins kon hem niet zien, maar hij hoorde hem het hout kloven. Langzaam sloop hij op het geluid af. De houthakker merkte niets, hij werkte zo hard.

Maar opeens voelde hij twee sterke armen om zijn lijf geslagen. Hij liet zijn bijl vallen en richtte zich geschrokken op.

Hij keek de prins in zijn grote blauwe ogen.

En de prins schreeuwde buiten zichzelf van woede: „Ik moet jouw ogen hebben, anders zal ik je doodsteken. Hoor je me? Hoor je me?”

Maar de houthakker schrok helemaal niet. Hij pakte met zijn brede werkhands het mes af en slingerde dat het bos in. Hij zei: „Ik ben niet bang van je, beste prins en als ik wegloop, kun je me toch niet vinden, je kan beter naar me luisteren. Ik zal je eens wat vertellen. Iets dat echt gebeurd is.”

Het leek wel of de boosheid van de prins een beetje zakte, hij liet de houthakker los en liet zich neervallen op de grond.

Ja, het was waar, hij kon toch nooit iemand krijgen, hij kon ze immers toch nooit zien.

Hij gooide zijn hoofd op de armen en huilde luid door het bos.

Maar de houthakker deed net of hij het niet merkte. Hij keek even naar zijn bijl en dacht: eigenlijk moet ik werken. Maar ik moet toch eerst die arme jongen helpen.

Hij zei: „Moet je horen, mijn beste prins. Weet je hoe ik er uit zie? Ik ben oud en krom en heb grijs haar. Mijn rug is zo gebogen van het werken, dat ik niet eens erg hoef te bukken om wat op te rapen. Maar dat is zo erg niet, beste prins. Weet je wat veel erger is? Ik heb een jongen gehad

net als jij, maar die jongen is gestorven, al twintig jaar geleden.”

De prins keek op, hij vergat om te huilen.

Hij vroeg: „En had die jongen ogen?”

„Ja, hij had heel goeie ogen, maar hij is erg jong gestorven, toen waren mijn vrouw en ik alleen. En weet je wat nog erger was? Verleden jaar is mijn vrouw ook gestorven en nou heb ik niks meer over. Daar achter die bomerij staat een huisje, een klein huisje is het maar. Daar woon ik nu helemaal alleen.”

De houthakker zweeg, hij had zijn oude brede handen op zijn knieën gelegd en met een rimpel in zijn voorhoofd keek hij naar het huisje in de verte.

De prins had zijn hoofd en ook zijn lijf nu helemaal opgericht, hij keerde zijn gezicht met zijn lege dode ogen naar de houthakker.

„Maar . . . maar was je dan niet kwaad, oude man? Niet kwaad dat ze je alles afnamen?”

De houthakker zei een hele poos niets, toen schoof hij een beetje dichters naar de prins toe. „Nee, mijn beste prins, tenminste niet lang. Ik heb veel moeten leren, zie je. Toen ik eindelijk leerde Wie mijn kind en mijn vrouw van mij afgenomen had, was ik niet boos meer.”

Ademloos luisterde de prins naar de houthakker.

„Wie dan? Wie deed dat dan?”

„Och jongen, wat vraag je nou? Dat weet je toch wel. De Here toch. Hij heeft jou geen goede ogen gegeven. En Hij heeft mij alles afgenomen.”

„Waarom heeft Hij mij dan geen ogen gegeven, oude man? Ik wil ogen hebben.”

„Ik weet het niet, jongen, dat weten we nooit. Hij geeft en neemt af, precies zoals Hij het wil. Omdat Hij de Here is. We weten nooit waarom. Maar Hij geeft ons ook weer

veel terug. Weet je dat niet? Zijn eigen Zoon heeft Hij gegeven in de stal in Bethlehem. Ook voor jou, hoor beste prins. Jij mag ook van de Here Jezus zijn en je mag tot Hem bidden en Hij zal je helpen. Hij zal je vast en zeker helpen, mijn beste prins, om dat grote verdriet te dragen. En Hij zal je heel geduldig maken en al die boosheid zal Hij van je wegnemen.”

Nienke zwijgt, ze is uitverteld. Dit is haar kerstvertelling, dit is haar verhaal. Een verhaal dat zo maar in haar is gegroeid in het donker en dat zij moest vertellen, aan Sjoerd, aan Jeltje.

Daarom is zij daarstraks voorzichtig boven de dekens uitgekropen en heeft ze zachtjes over de zolder geroepen:

„Sjoerd, kom je?”

En dan weet Sjoerd het wel, daarom is hij ook dadelijk gekomen. Dit is een van de weinige avonden, dat Nienke vertellen gaat.

„Mooi,” zegt Sjoerd nu, „ik wou dat ik zo vertellen kon als jij. En zo zingen ook.”

„Ik....,” zegt Jeltje haperend.... „ik ben blij.... dat jij nooit zo boos bent als die prins....”

Nienke laat zich zachtjes achterover zakken in het bed.

Ze kijkt door het zolderruitje hoog boven haar hoofd.

En ze glimlacht even.

Sjoerd gaat terug naar zijn eigen ledikant.

Even later slaapt Sjoerd al.

„Och,” denkt Nienke, „ze hoeven het van mij niet te weten. Ze hoeven het immers niet te weten.”

Jeltje heeft haar ogen dicht, maar ze is nog wakker.

Ze kan de prins en zijn arme dode ogen niet vergeten.

Zou Nienke het ook zo moeilijk hebben als die prins?

Ze zit opeens weer in de kerk, ze ziet Nienke staan voor de mensen op het hoge podium.

Ze hoort haar zingen.

Er komen tranen in haar ogen, om Nienke die nooit kan wat zij kunnen, die altijd achterblijven moet en nooit kan meedoen.

Ze moet haar helpen, elke dag moet ze haar helpen, zoveel als ze kan en het nu nooit meer vergeten.

Buiten raast de ene bui na de andere over het land, over de wijde polder, over de hoge dijken. Maar niemand hoort dat nu meer.

Want in het kostershuis zijn ze allemaal ingeslapen.

IV. TOEN DE STORM LOSBRAK

Koster Feenstra staat aan de deur van de kerk.
Vandaag trouwt er een bruidspaar in de kerk, in zijn kerk.

Hij lacht een beetje. Dat is wel mooi vandaag. Een bruidspaar laat wel es wat overschieten voor de koster!

En zo dikwijls trouwt er hier op het dorp niet iemand.

Achter hem komen voetstappen aan.

Zonder om te kijken weet de koster wel dat het Nienke is.

„Ha, vader.”

„Zo, kom je even helpen? Dat treft fijn. Moeder kan zeker niet weg. Blijf je bij de trouwerij, Nienke?”

„Ja vader, ik mag van moeder. Jeltje en Sjoerd zijn naar boer Langenaar.”

„Mooi, kom maar mee, de stoelen moeten er nog in en het knielbankje en de kussens en het kleed. Voorzichtig aan, we hebben tijd genoeg.”

Behoedzaam draagt Nienke de kussens en het kleed naar de kerk. Ze ziet rood van inspanning. Het valt niet mee, maar vader let gelukkig niet op haar.

Ze had wel willen meegaan naar boer Langenaar, maar moeder wilde het niet hebben, omdat het zo stormt.

Nou, hier helpen in de kerk is ook leuk.

Wat lijkt het nu al weer lang geleden dat het Kerstfeest was.

En het is toch pas drie weken.

Hoor nou hoe die storm over het land jaagt en kijk nou hoe die wolken langs de kerkramen voorbij vliegen.

Hè fijn, daar zal zij nog eens een mooi verhaal over verzin-
nen en dan 's avonds boven op zolder. . . .

O, nee maar, daar is Lekko.

Hij danst om haar heen, stormt de kerk door, de consis-
torie in.

Daar grijpt vader hem bij zijn nekvel.

„Houd hem, Nienke, geen honden in de kerk. Stil Lek-
ko, heb je de wind in de kop? Gauw, Nienke, breng hem
bij moeder en doe de deur goed dicht. Straks komen de men-
sen, het zal wel vol worden.”

„Stil,” zegt ze, „stil toch, Lekko.”

Ze trekt zo goed en zo kwaad het gaat de hond mee naar
de voordeur, het kerkplein op. Daar lopen al wat kinderen
te wachten en te spelen. Als ze Nienke uit de kerk zien kom-
men, lopen ze naar haar toe.

„Mogen we er al in, Nienke?”

„Nee, nog niet, hoor, het is nog lang geen tijd.”

Gehoorzaam trekken de kinderen af, ze gaan weer spelen
bij het water. Ze houden even een hand boven de ogen om
de weg af te kijken. Nee, er komen nog geen rijtuigen aan-
ratelen.

Nienke trekt Lekko naar huis.

Ze moet even lachen omdat die kinderen zo gehoorzaam
weggegaan zijn.

Het is toch leuk dat zij met z'n vijven een beetje de baas zijn
over de kerk.

„Zo Lekko, en nou binnen blijven, begrepen? En geen kun-
sten.”

Lekko krabt aan de dichte kamerdeur, bijt van kwaadheid
in zijn eigen poten, jankt, schreeuwt en blaft, maar het helpt
niet. Nienke is alweer naar de kerk teruggedaan.

Een kwartier later is alles in orde. Ze mag in een van de
voorste banken zitten. Er komen mensen de kerk in, boe-

renvrouwen met mutsen op, dienstmeisjes, zo maar even weggelopen van huis om de trouwerij te zien. Kinderen die de Woensdagmiddag vrij hebben van school.

De kerk wordt nog helemaal vol, denkt Nienke, kijk, daar heb je Sjoerd en Jeltje ook.

Ze schuiven gauw naast Nienke in de voorste bank.

Hoor nou, daar is buiten het geratel van wielen en getrap-pel van paardepoten. Daar houden ze zeker stil, want nu hoor je niets meer.

Langzaam komt het bruidspaar de kerk binnen.

„Hè,” zegt Nienke, „mooi, hè?”

Ze kijken hun ogen uit.

Het haar van de bruid is wel een beetje verwaaid en de bloemetjes van de bruidegom zijn een beetje kapot gegaan, maar dat hindert allemaal niets.

Het orgel speelt en de mensen komen achter het bruidspaar aan op de voorste stoelenrijen zitten. En daar is dominee Witters.

Als het bruidspaar knielt op het bankje, rekken de kinderen de halzen uit.

Ze zingen ook allemaal dapper mee daarna.

Gauw is dat alles toch voorbij.

Daar gaat het bruidspaar alweer en Sjoerd ziet wel, dat de bruidegom even naar vader toebuigt en hem wat in de hand stopt.

Ha, kijk nou eens.

De vader en moeder van de bruidegom gaan ook naar vader en de vader en de moeder van de bruid ook al.

Nee maar, dat wordt een fijne feestelijke dag.

Kijk vader, hij stopt telkens gauw zijn hand in de broek-zak.

Sjoerd zit er om te lachen en vergeet er het hele bruidspaar door.

Nu kun je geloven dat er zo maar een boel los geld in vaders zak heen en weer rammelt.

Och, wat zit hij te slapen, de kerk is bijna leeg en Nienke trekt hem bij zijn arm en daar gaat Jeltje al.

Ze helpen alle drie weer opruimen. Een half uur daarna zitten ze in de kamer. Dol van blijdschap laat Lekko zich heen en weer rollen op zijn rug.

„Nou nou,” zegt vader, „een goeie dag, moeder. We zullen vanavond eens trakteren. Jongens, je mag wat lekkers uitkiezen. Kom maar, dan gaan we het samen kopen, bij de bakker.”

Hè ja, dat is leuk. Ze gaan met z'n vieren de deur uit, moeder blijft thuis.

De keukendeur slaat met een slag achter hen dicht.

„Hè, wat een wind toch,” zegt vader.

Hij staat even stil voor de keukendeur en kijkt over de verre polder, hij kijkt naar de jagende vliegende wolken.

Een zwerm meeuwen fladdert zwevend en zwierend boven hun hoofden, trekt langs de kerk naar het water.

„Wat een storm, jongens, houdt me goed vast, hoor. Nienke, geef me een arm. Zo, ja.”

Ze lopen langs de kerk naar de weg.

Alle kinderen zijn naar huis om te eten, het is ook geen weer om buiten te zijn.

De bakker heeft het licht al op. De winkelbel tingelt vrolijk boven hun hoofden.

„Ben je niet te moe geworden, Nienke?” vraagt vader.

„Nee,” zegt ze hijgend, „nee hoor, vader.”

Jeltje en Sjoerd horen het niet, ze staan al bij de glazen kast, waarachter allerlei heerlijke dingen lokken.

Door de gang op zij van de winkel komt de bakker naar voren sloffen.

Hij is een lange magere oude man met een grijze baard.

Tussen zijn twee ogen is vanavond een dikke rimpel.
Hij kijkt naar koster Feenstra en naar de kinderen en schudt het hoofd.

„Wat een weer vanavond,” zegt hij, „nóódweer, heb je de krant al gezien? Ze waarschuwen, dat er nog meer wind komt.”

Hij kijkt nu naar Nienke, die er zo wit en moe uitziet van het lopen.

„Kind,” zegt hij, „wat heb jij mooi gezongen met Kerstmis, ja ja, mijn vrouw en ik waren er ook. Nou, het was fijn.”

Nienke krijgt een kleur, Sjoerd en Jeltje komen vlak bij haar staan. Heel even vergeten ze het lekkers in de winkel, heel even denken ze weer aan die middag in de kerk, die middag met Nienke.

„Kom jongens,” zegt vader. „Wat zal het wezen. Kies maar iets moois uit.”

Ja, dat is wat, het duurt een heel poosje voor ze met een pakje onder de arm weer buiten lopen.

Maar nu is het verschrikkelijk. Daarstraks hadden ze wind achter, maar nu is hij pal tegen. Het is bijna niet te doen.

Vader denkt: had ik dat geweten, dan had ik Nienke thuis gelaten. Ja maar, dat was toch ook vervelend geweest.

Sjoerd en Jeltje hebben de grootste schik, ze duwen en stompen elkaar lachend met de ellebogen en houden zich kranig staande.

Maar met Nienke gaat het niet best.

Vader slaat zijn arm vast om haar middel en drukt haar stijf tegen zijn jas. Eigenlijk draagt hij Nienke bijna.

Het is maar gelukkig, dat ze zo voorover moeten lopen in die storm, zo ziet niemand het verdriet waarmee Nienke loopt te vechten.

O, nu sterk en flink te zijn zoals Sjoerd en Jeltje, nu heerlijk tegen die wind te vechten.

Te vechten zo hard je kan.

Te denken: ik ben de sterkste, waai maar en duw maar, je kunt me toch nooit omgooien.

O, inplaats daarvan zo te lopen, nee te hangen tegen vader aan en doodmoe te zijn en bijna om te zakken en zeker te weten, als vader me niet vasthield, dan lag ik al lang op de grond en kon ik zeker niet meer opkomen.

Ze spert de ogen wijd open om die tranen weg te jagen, om te vechten tegen dat verdriet.

Want niemand mag dit weten en niemand mag dit merken.

Voorals vader niet, die er bedroefd om zijn zou. . . .

Ze zet de tanden stevig op elkaar en doet haar best om niet naar Jeltje en Sjoerd te kijken, om almaar strak naar de grond te kijken.

„Gaat het zo, Nienke?”

„O, ja, vader. . . .”

Vreemd, dat dit kan, denkt Nienke, dat vader nu niets van mijn verdriet afweet. En ze moet opeens aan haar eigen verhaal denken, aan de prins die ogen hebben wou en die boos was op iedereen.

Het is immers niet goed om boos te zijn.

Nee, het is niet goed.

In de verte zien ze het kanaal, het water zwalkt en zwiëpt over de kanten, spat over de weg, schuimt verder op de golven en kletst neer op het gras.

En daar is de kerk weer, die donkere reus, die zo zwart en hoog lijkt in de avond.

En daar is het plekje waar je net langs de kerk hun eigen huisje kan zien staan. Een schamp licht valt uit het keukenraam naar buiten.

„Nu zijn we er zo, Nienke.”

Ze knikt alleen maar, zonder op te zien.

Jeltje en Sjoerd zijn al vooruitgehold langs de kerk naar de keukendeur.

Heel even legt vader zijn hand op Nienke's schouder: „Je bent mijn dappere meid, Nienke. Ga jij maar gauw naar binnen.”

Heeft vader het dan toch gemerkt, dat ze zo vechten moest? Dat het weer helemaal mis was met haar?

Ze gaat de gang door en komt de kamer in. Moeder schuift gauw een stoel bij.

„Zo, wat een weer, ik ben blij dat jullie terug zijn.”

Lekko zit al tegen Nienke's knieën aan.

Moeder kijkt voorzichtig en bezorgd naar Nienke's gezicht, dat zo gloeiend rood ziet van inspanning.

Vader komt ook de kamer in.

„Hè, heerlijk is het hier, moeder, buiten is het niks gedaan. Ik weet niet dat het ooit zo gestormd heeft.”

Het wordt stil in de kamer, ze luisteren allemaal naar de razende loeiende wind, die rukkend langs de muren van het huis gaat.

Ook Lekko zit met de oren gespitst te luisteren bij de deur. Nienke raakt weer wat uitgerust hier thuis in de kamer, waar alles zo goed en vertrouwd is.

Een stille tevredenheid komt nu weer in haar, ze wil niet meer denken aan daarstraks buiten, ze wil ook liever niet luisteren naar die loeiende wind, die haar doet denken aan het lopen op de weg, tegen vader aan.

„Kom Jeltje,” zegt moeder, „dek de tafel even, we gaan een boterham eten.”

Na het broodeten ruimen Jeltje en moeder samen de boel weg.

Sjoerd zit te leren met de vingers in de oren en vader leest de krant.

Nienke zit bij de tafel en stopt de sokken van vader.

Als ik groot ben, denkt Nienke, wat zal ik dan gaan doen? Ik zal wel altijd thuis bij moeder blijven. Niemand kan me gebruiken. Maar eigenlijk kan moeder me ook niet gebruiken. Ik kan immers niet eens lang staan in de keuken.

De sok zakt neer uit haar hand op de tafel, ze kijkt naar Sjoerd.

Ze denkt: Sjoerd begrijpt het niet dat hij twee gezonde benen heeft, hij begrijpt het niet en Jeltje ook niet.

Niemand die helemaal gezond is begrijpt het, ze denken allemaal dat het zo hoort. En als ze nu eens één dag, een enkele dag maar mijn benen en armen hadden, dan zouden ze het wel begrijpen maar ik denk

„Zo Nienke, willen de sokken niet, meid?”

Ze schrikt op en knikt tegen vader, ze krijgt een vuurrode kleur en buigt gauw haar hoofd over de zwarte sok.

Ze heeft niet graag dat anderen merken, dat ze zit te dromen.

„Ik ben zo klaar, vader,” zegt ze.

Moeder en Jeltje komen alweer uit de keuken terug.

Nienke kijkt niet op, ze wil maar liever niet zien hoe vlug en handig Jeltje de bordjes en de kopjes wegbergt.

En ze wil helemaal niet zien, dat Jeltje nog een beetje boos erbij kijkt, omdat ze er vanavond geen zin in heeft om moeder te helpen.

„Ziezo,” zegt vader, „alweer klaar met de boel? Dan komt straks de tractatie op tafel, jongens.”

Jeltje lacht alweer, ze is haar boosheid nogal gauw vergeten meestal.

Sjoerd schuift zijn boek weg.

Hij heeft opeens niet veel zin meer in het leren.

„Dat is een feestelijke dag vandaag,” zegt moeder, als ze allemaal een kopje thee gekregen hebben.

„En wat er over is, vader, daar kopen we een paar kousen voor Nienke en Jeltje van. Ja en dan nog een paar sokken voor jou, vader, als dat kan.”

Ze lachen nu met elkaar en hebben schik.

Soms schrikken ze even op, als de storm zo wild tegen de ruiten drukt. Maar nu, met de gordijnen dicht en het licht op, heb je er lang zo'n erg niet meer in.

Het wordt later dan andere avonden.

Maar eindelijk is het toch bedtijd.

„Gauw maar, hoor,” zegt moeder, „het is al veel te laat. Toe Sjoerd, wassen en naar boven. Nee Jeltje, niet eerst nog een bladzij lezen, morgen verder, kind.”

Een half uur later liggen ze alle drie in bed op de zolder.

Achter het gordijn van Sjoerd wordt het al gauw stil. Sjoerd is de hele middag op straat geweest in de wind, daar word je slaperig van.

„Weet je geen verhaal, Nienke?” vraagt Jeltje.

„Nee,” zegt ze, „nee, ik weet niks.”

„O,” zegt Jeltje, half in slaap al.

Nee, ze weet niks, Nienke. Ze ligt nu veel liever te luisteren naar het geraas van de wind tegen de dakpannen, naar zijn geloei door de schoorsteen, naar zijn duwen tegen de ruiten.

En nog eens wéér verlangt ze sterk en dapper te zijn en te vechten op de weg tegen die wilde man, de wind. En het te winnen, helemaal te winnen van hem.

Ze draait zich voorzichtig op haar zij.

Ze moet nu gaan slapen, zoals Jeltje en Sjoerd.

Maar ze kàn niet slapen, de wind en zijn bulderend lawaai houden haar wakker.

Negen uur slaat een klok en later tien.

Ze zucht in het donker op de zolder.

Hield die wind nu maar eindelijk op, dat ze in slaap kon vallen.

Hoor, daar gaan vader en moeder ook naar bed, nu wordt het nog stiller in huis.

Ja, in huis, maar niet daarbuiten, want daar loeit en raast het maar door, om er bang van te worden.

En bang is ze toch nooit.

Hoe laat zou het nu al zijn? Heeft ze toch even geslapen, ze droomde immers dat er een grote dakpan van het schooldak omlaag woei?

Hoor nou, beneden loopt iemand, is dat vader die uit bed gaat?

Is er wat met vader?

Ze laat voorzichtig de voeten neerzakken uit het bed naar de grond.

Ze houdt zich vast aan de rand, dat doet ze zo elke morgen.

Als ze net overeind komt is het of de wereld in het rond gaat met alles om haar heen. Maar als het even gewend is, zakt dat wel weer.

Hoor maar, beneden hoest vader. Dat is niet gewoon als vader opstaat, ze moet gaan kijken.

Ze wil weten wat er is.

Vorzichtig schuifelt ze in het donker naar de trap, een traptree kraakt.

Als Sjoerd en Jeltje nu maar niet wakker worden.

Maar nee, die horen niets, die slapen als rozen van de wind en de buitenlucht.

Nienke doet langzaam de trapdeur open en gaat de gang in. Achter de deur van de huiskamer hoort ze vader, ze hoort ook moeders stem vanuit het bed.

Ze doet die deur open en ziet vader voor het raam staan, met de gordijnen wijd open.

Hij schrikt als de deur opengaat en draait zich met een ruk naar haar toe.

„Maar kindje, Nienke, wat kom je doen?”

Hij vangt haar nog net in zijn arm.

Maar Nienke lacht dapper: „’t Is niks, hoor vader, ik sta alweer. Ik hoorde u en wou even weten waarom u op bent. Is moeder ziek?”

En daar is ook moeder, die uit bed stapt en de kamer inkomt.

„Nee hoor, Nienke, ik ben niet ziek, helemaal niet. Jij moet weer gauw gaan slapen.”

Vader staat weer voor het raam, hij houdt zijn gezicht tegen de ruit gedrukt. En hij mompelt: „Als dat maar goed afloopt. Als dat maar goed afloopt. . . .”

Nienke en moeder komen vlak achter hem staan, ze kijken met hem mee door het raam, turen met hem mee over de donkere polder, naar de lage bonkige lucht, de grauwwarte wolken die voortjagen in een wilde woedende vaart.

„Wat is er, vader?”

Het is Nienke die vraagt in het donker van de kamer, in het woedend geruis van de storm.

En nu slaat vader een arm om haar heen en trekt haar naar zich toe, zoals hij vanavond buiten heeft gedaan.

En nu moet Nienke daar niet om schreien, nu is het goed en veilig haar gezichtje tegen zijn sterke arm te drukken en te weten dat ze vlak bij hem, o zo veilig is.

„Je hoeft niet bang te zijn, hoor Nienke,” zegt moeder.

Ze begrijpt het niet goed, wat is er dan toch vannacht? Is er iets met de storm?

Vader kijkt neer in haar gezicht, hij weet wel, dat hij Nien-

ke niet zo maar wegsturen kan. Hij weet ook wel dat hij Nienke alles zeggen kan, dat ze dapper en flink wezen kan als het nodig is, dapperder en flinker dan veel andere gezonde kinderen.

„Nee,” zegt vader, „je hoeft niet bang te zijn. Maar we dachten aan de dijk, of de dijk het wel houden zal van nacht.”

„De dijk?”

„Ja, de zeedijk, weet je wel? Als die dijk het niet houdt....” En bij een nieuw en heftig stormgeloei drukt vader opnieuw het gezicht tegen de ruit en kijkt onafgebroken over het land.

En nu krijgt de angst Nienke toch werkelijk te pakken, zoals ze daar staat in haar lange rose nachtjapon, met de twee donkere vlechten over de schouders.

Misschien komt het door moeder, die zo bang en met een diepe rimpel tussen de ogen naar vader blijft kijken, misschien komt het omdat het lijkt of die storm nooit op zal houden.

Vader schuift het gordijn dicht en doet het licht aan.

Hij kijkt naar Nienke en zegt: „Je bent toch niet bang, Nienke? Jij toch niet? Kom nou. Je weet toch wel, dat vader goed voor je zorgen zal?”

Ze knikt en glimlacht en die angst gaat zachtjes aan minder worden.

„Nou dan, Nienke, en onze hemelse Vader dan? Denk je dat Hij ons niet bewaren kan? Immers nog veel beter dan vader zelf.

Natuurlijk. Nee, wees jij maar niet bang.”

Nu gaat die angst helemaal weg, nu ziet ze ook dat de bange rimpel tussen moeders ogen verdwijnt en dat moeders gezicht wordt als altijd, vriendelijk en zacht.

Vader staat op: „Ik breng jou naar boven, Nienke en je gaat lekker slapen. En niet bang zijn. Jij niet.”

En opeens tilt vader haar zomaar op in zijn sterke armen en het geeft niets, want Sjoerd en Jeltje slapen immers en niemand dan moeder ziet het.

En zo ligt ze een ogenblik later in bed en vader trekt de dekens over haar heen en ook moeder komt nog even kijken.

De storm is nog even hevig, maar Nienke slaapt in minder dan geen tijd. Warm en moe als ze is. Weldra hoor je niets dan het regelmatige ademen van drie kinderen: Sjoerd en Jeltje en Nienke.

V. VLUCHTELINGEN

Maar als het licht aan de hemel komt, schrikken ze alle drie op hetzelfde ogenblik wakker. Beneden springt iemand uit bed en holt door de kamer!

Buiten slaat een vuist op de ruiten, een hand rukt aan de bel van de voordeur.

Een stem schreeuwt hard en opgewonden: „Het wàter, het wàter komt! De dijk is doorgebroken!”

Vader trekt de trapdeur open, hij wil komen roepen, maar ze staan alle drie al boven aan de trap en komen naar beneden, Nienke achteraan. Moeder trilt op haar benen, ze weet niet wat ze het eerst doen zal.

En door het raam in de verte zie je het water komen. Al maar dichterbij komen.

Buiten is het zwart van de mensen.

Een man trekt een bootje over de straatstenen. Een ander schreeuwt:

„Er moeten méér bootjes komen. Huisraad klaarzetten! Alles inpakken.”

Vader pakt de kinderen bij de hand: „Rustig zijn,” zegt hij kalm, „ga je dadelijk aankleden”

En dan wordt het alles net een droom.

Hoeveel tijd er tussen dat aankleden en weggaan verlopen is, weten ze geen van allen.

Wie denkt nog aan tijd, wie denkt aan eten, wie denkt aan school?

Niemand meer, want het water komt zichtbaar nader, het golft over het land recht naar hun dorp, naar hun huizen toe, recht op hen af.

Verslagen en verbijsterd staan ze voor de ruiten.

„Niet bang zijn,” zegt vader telkens.

Hoe is het mogelijk dat vader zo kalm blijft!

Moeder loopt heen en weer, ze pakt dit in en dat in.

De allernodigste kleren zitten in een mand.

Wat is er verder te doen, er is geen tijd meer.

Moeder staat nu ook voor de ruiten, dichterbij en dichterbij komt het water.

Buiten roept een man met twee handen omhoog: „Weggaan, de boel alleen laten.”

Het lijkt wel, of Sjoerd nu pas goed wakker wordt.

Hij begint opgewonden mee te schreeuwen:

„Kom nou, kom nou, vader!”

Hij is niet meer te houden, hij wil naar buiten.

Buiten lopen vriendjes van hem en vaders en moeders, die in allerijl de vlucht nemen.

„Kom,” zegt vader, „we moeten ook gaan, gauw maar.”

Moeder loopt mee, maar bij de deur kijkt ze om, ze kijkt naar haar kamer, naar de stoelen, de tafel. . . ., maar ze zegt niets.

Wat is dat met Nienke?

Misschien is het de schrik, misschien het plotseling wakker worden, maar Nienke kan opeens geen stap meer vooruit. En daarom tilt vader haar in zijn armen en het hindert niet al ziet iedereen dat nu. Nienke ligt met haar hoofd tegen zijn schouder, een traan glijdt tussen haar oogharen uit langs haar wang.

Ze weet zelf niet waarom ze nu schreien moet. Omdat ze het huis verlaten, omdat het water zo golvend komt aan-

zetten, omdat ze niet lopen kan, omdat ze zo eindeloos moe is nu?

Ze weet het zelf niet.

Zo vluchten ze voort anderen achterna, anderen weer achter hen, één lange angstige, bange stoet van mensen en kinderen.

Waarheen?

Het water zit hun op de hielen, hun huizen zullen straks vollopen, hun stoelen en tafels zullen worden opgetild en drijven op het water.

Voort, voort, weg van hier.

Wat betekenen nu stoelen en tafels? Niets meer.

Vluchten betekent gered zijn.

En blijven kan wel verdrinken betekenen.

Nienke houdt de ogen gesloten.

Ze heeft nog gezien dat ze over de brug gingen.

Daarna ziet en merkt ze niets meer.

Als ze eindelijk de ogen weer opendoet, kijkt ze verbaasd om zich heen.

Een warme kleur schiet omhoog naar haar gezicht.

Wat is dit hier, waar is ze toch? Droomt ze dan? Is ze werkelijk wakker?

Ze voelt naast zich over het witte laken, over de wol van de dekens.

Nog meer verbaasd kijkt ze naar de wanden, naar een plaat aan de muur, naar een klokje op een kastje.

In een klein kamertje ligt ze, als ze tenminste niet droomt. Een klein vierkant kamertje met een raam, dat op daken van huizen uitkijkt.

In de hoek staat een wastafeltje met een kom en een kan er op.

Aan de wand hangt een klokje van hout.

Maar een grote angst krijgt haar te pakken.... waar is moeder, waar is vader.... Ze wil.... ze zal....

Ze steekt twee voeten over de bedrand en wil opstaan, maar met een kreet van pijn zakt ze weer neer op het bed.

En tegelijk gaat de deur open; moeder komt het kamer-tje in.

Ze zucht van verlichting en steekt een hand uit naar moeder: „Waar ben ik, moeder? Ik wou lopen en het gaat niet.”

Moeder gaat op de rand van het bed zitten.

„We zijn bij vreemde mensen in huis, Nienke, allemaal. Alle mensen van ons dorp zijn bij anderen in huis. Het water kwam over de dijk, weet je wel? Maar hier zijn we veilig, hier komt het water niet.”

Een stoot tegen de deur, Lekko rolt jankend naar binnen en springt op het bed.

Nienke lacht zachtjes: „Beste beest, hoor Lekko.” Ze streelt de hond over de rug, de hond die rustiger wordt, nu hij Nienke eindelijk teruggevonden heeft.

„En toen, moeder, en toen? Hoe zijn we dan hier gekomen? Ik weet er niets meer van. Hoe heten de mensen hier? Mogen we hier zomaar blijven?”

„Ze heten De Vries, Nienke. De vader is kapitein op een sleepboot. Er is maar één kind, een meisje, een beetje ouder dan jij geloof ik. Ja, we mogen hier blijven, natuurlijk betalen we daarvoor. Iedereen is nu weg uit het dorp. Het zal daar wel vreemd zijn. We zijn in een grote groep weggevlucht, weet je dat nog? En iedereen zocht een goed heenkomen. De mensen zijn allemaal erg aardig geweest, ze hadden erg veel medelij met ons. Een eindje verderop zijn onze burens ingetrokken, bij een bakker.”

„O.... ja....” zegt Nienke.

Het wil allemaal nog niet goed tot haar doordringen, het is zo verschrikkelijk vreemd.

„En de dominee?” vraagt ze.

„De dominee is hier een paar straten vandaan bij twee oude mensen gaan wonen. Hij zal wel es gauw hier bij ons komen, denk ik. De pastorie is ook overstroomd, het water staat halverwegen de kamers.”

„En ons huisje, moeder?”

„Ons huisje ook, kind en de kerk, alles. Het is wel verschrikkelijk. Maar iedereen heeft beloofd om te helpen, het zal wel weer goed komen, hoor. De mensen zullen geld ophalen voor alle vluchtelingen, begrijp je. Wees maar blij dat we weer zo goed onder dak zijn gekomen.”

„Ja,” zegt Nienke, „en . . . en waar zijn Sjoerd en Jeltje, moeder?”

„Die zijn met vader naar ons huis kijken, ze waren niet te houden.”

„Maar er staat toch water?”

„Ja, ze kunnen tot de Vleugelsweg lopen en dan met een bootje. Ze varen zo naar ons huisje toe en langs de kerk.”

„Maar . . .” zegt Nienke.

En één been steekt al buiten het bed, ze wil zich oprichten, maar met een kreet van pijn zakt ze weer in het kussen.

„Kindje toch . . . wat wil je nou?”

„Ik wou ook zo graag kijken bij . . . bij huis en bij de kerk, met vader en Jeltje en Sjoerd . . . Ik wou . . .”

Ze keert het hoofd af en kijkt naar die vreemde wand met het lichte behang en het klokje dat zo onverstoorbaar tikt, de ene minuut na de andere . . .

„Misschien ben je weer gauw beter,” zegt moeder.

Nienke schrikt, moeder zegt dat met zo'n lage vreemde stem, net alsof het moeder niet is.

Ze kijkt weer naar de andere kant, ze kijkt moeder aan en lacht dapper.

„Welja, hè moeder en het water is zo gauw niet weg, ik kan het ook nog wel zien, hè moeder?”

Achter moeder gaat de deur open, een lang meisje komt binnen.

Ze lacht en knikt dan een beetje verlegen naar Nienke.

„Ik ben Eefje,” zegt ze, „Eefje de Vries. Mag ik even bij je komen?”

Nienke knikt, ze vergeet al haar verdriet en haar pijn om dit meisje, dat zomaar op de rand van haar bed gaat zitten. Ze ziet nauwelijks dat moeder de kamer uitgaat en hen samen laat.

Zo moet ze kijken naar het gezicht en het haar van dit meisje, van Eefje de Vries. Een stevig slank meisje is het met kortgeknipt haar en donkere ogen.

Eefje de Vries wordt wat verlegen van dat kijken. Ze vraagt: „Ben je erg ziek? Zou je nog lang op bed moeten liggen? Als je er uit mag, gaan we samen buiten, hè? Je mag op mijn rolschaatsen, zeg.”

„Rolschaatsen?”

„Ja, dat gaat fijn, in vijf minuten kan ik heen en weer van de voordeur tot de brievenbus. Hard zeg!”

„Dat kan ik niet,” zegt Nienke.

Eefje de Vries schuift wat verder op het bed.

„Hindert immers niet, ik zal het je leren, in een paar dagen kan je het ook.”

Het blijft even stil in het kamertje.

Nienke kijkt weer naar die vreemde wand en luistert naar het tikken van het houten klokje.

„Maar ik kan het niet leren,” zegt ze zachtjes, „ik. . . . mijn voeten. . . . zie je. . . . Ik kan zoiets nooit.”

Een rode kleur kruipt omhoog langs Eefje's wangen, het is of de glans uit haar ogen wegtrekt.

Dáárom droeg de vader van Nienke haar dus het huis binnen? Dáárom gaf niemand antwoord toen ze allemaal vroegen wat er aan scheelde, of ze ziek was, of ze zo geschrokken was. . . .

Ze buigt zich naar Nienke toe.

„Ik heb prachtige boeken,“ zegt ze snel, „ik ga je voorlezen

telkens als ik uit school kom. Ieder keer verder. Je zult zien hoe mooi dat is. Het is zo twaalf uur en vier uur. En ik ga je alles van mijn school vertellen, van de meesters en de juffrouws, we hebben soms zo'n schik. En Woensdags en Zaterdags heb ik de hele middag vrij. Dan kom ik ook, ik blijf aldoor bij je.”

Ze moet eyen hoesten, Eefje de Vries, ze weet zelf niet goed waarom.

Om het smalle witte gezichtje van dit vreemde meisje misschien, of om de dankbare ogen die haar aankijken, of om die handen op de dekens. . . .

„Is dat goed, Nienke?”

Nienke knikt, haar ogen glanzen.

„Ik vind Eefje een prachtige naam,” zegt ze, „ik wou dat ik zo heette. Heet je Everdina?”

„Nee, Eva en ik vind het niet zo'n mooie naam als jij. Ik zou liever Nienke heten. Ze roepen me op school altijd na. Eva waar is Adam, roepen ze dan.”

„Dat màg niet,” zegt Nienke verontwaardigd, „roepen ze dat? Je moet het tegen de meester zeggen. Ze mògen niet spotten met de Bijbel.”

Eefje's mond wijkt open van verbazing, ze staart onafgebroken naar het witte gezicht van Nienke, dat niet wit meer ziet, maar langzaam vuurrood wordt van verontwaardiging.

„Spotten?” hakkelt Eefje. . . . „wat. . . . wat bedoel je nõu opeens. . . . Bijbel?”

Nienke richt zich omhoog in het bed, haar mond trekt even samen van pijn, maar ze heeft daar nu geen tijd voor.

„Natuurlijk, dat weet je toch wel, dat staat toch in de Bijbel van Adam en Eva? Dat is toch van de Here, daar ga je toch niet mee spotten?”

Verbijsterd blijft Eefje haar aankijken.

„We hebben geen Bijbel,” zegt ze eindelijk, „ik weet niet eens goed wat ze bedoelen met Adam en Eva. . . . jij dan wel. . . . ik. . . .”

Nu zit Nienke helemaal overeind in bed. Met haar ene hand steunt ze haar rug, die verschrikkelijk pijn doet. Verbaasd kijkt zij op haar beurt Eefje aan.

Dat is haar op het dorp nog nooit overkomen.

Alle kinderen die ze kent gaan bij haar op school, ze weten allemaal dezelfde dingen. 's Zondags zitten ze allemaal in dezelfde kerk. Wat zegt dit meisje daar, weet ze er werkelijk niets van?

„Weet je . . . weet je het echt niet, Eefje? Hebben jullie geen Bijbel? Je houdt me niet voor de mal?

Ik . . . ik kan het haast niet geloven. Maar hoor dan . . . hoor dan es, Eefje . . . jij . . . jij gaat mij voorlezen, hè? Maar dan ga ik jou vertellen, een heleboel, o een heleboel, Eefje . . .”

Met een ruk vliegt de deur open. Lekko op de grond naast het bed springt op en blaft van blijdschap. Sjoerd en Jeltje komen opgewonden de kamer in.

Ze schuiven zomaar op het bed, hun vuurrode wangen branden van pret. Jeltje is alles vergeten: dat ze bij Nienke niet altijd over hun spelen en stoeien vertellen wil. Dat ze er altijd om denken wil, dat Nienke zo ziek is en moe, dat ze nooit als een ander kan meedoen.

Alles vergeten is Jeltje, vertellen moet ze wat ze hebben gezien vanmiddag.

Ze praten door elkaar, Sjoerd en Jeltje, als de een even zijn mond houdt, weet de ander al weer wat te zeggen.

Nienke heeft zich achterover laten zakken in het bed.

Ze lacht en luistert naar hun mooi verhaal.

„Nienke, Nienke, hoor je het, we zijn voorbij ons huis gevaren, gevaren, Nienke. Is dat niet leuk, we zijn voorbij de kerk gevaren. We hebben gelachen, o wat hebben we gelachen. Stil, Jeltje, ik wil het vertellen. Hoor nou, Nienke, het water staat zó hoog, zou het wel ooit weer helemaal weggaan? Ik geloof het nooit. Luister eens, ze zeggen . . .”

„Ja,” valt Jeltje in . . . „ze zeggen dat er wel eens een gat in ons huis zou kunnen slaan, of in de kerk, maar de kerk zal wel sterk zijn, denk je niet? Als de wind er op staat, slaat er vast een gat in ons huis . . . zegt vader . . .”

„Ik hoop maar van niet,” zegt Nienke.

Maar dat horen ze niet, geen van drieën.

Een gat in ons huis? denkt Nienke. . . . en waar moeten we dan wonen als het water weer weggaat?

Ze verlangt opeens verschrikkelijk naar het oude kleine huis met alle bekende dingen, het is veel gemakkelijker in je eigen huis ziek te liggen dan hier, waar alles zo vreemd is. Ze hoort niet meer wat Jeltje en Sjoerd door elkaar heen roepen over de kerk en hun huis, over de weg, die een meer geworden is, over de boerderijen die tot over de helft in het water staan.

Eefje luistert wèl.

Zo'n broertje en zo'n zusje, denkt ze, wou ik ook wel hebben. Het is niet leuk om altijd alleen te zijn.

En Nienke. . . . ik wou dat Nienke nóóit meer wegging bij ons vandaan.

Een zware stap op de gang, vader kijkt om de hoek. Als hij al die kinderen ziet zitten, als hij de drukke opgewonden gezichten van Jeltje en Sjoerd ziet, komt hij de kamer in. „Zo kinderen, jullie moeten allemaal naar beneden, het brood staat klaar. Je vader is ook al thuis, Eefje. Toe, kinderen. Ik kom zo wat voor jou brengen, Nienke.”

Ze gaan de gang op, alleen Lekko blijft bij Nienke zitten.

Beneden aan de trap pakt vader Jeltje's gezicht tussen zijn handen.

„Had jij niet wat voorzichtiger kunnen doen bij Nienke, Jeltje? Je bent toch oud en wijs genoeg? Je weet dat toch wel?”

Jeltje knikt beschaamd.

„Het. . . . het was zo mooi vanmiddag. . . . vader. . . .” zegt ze zacht.

„Nou stil maar, het valt ook niet mee altijd aan een ander te denken, je bent nog jong. Probeer het niet meer te vergeten, Jeltje. Nienke heeft het zoveel moeilijker dan jij. Het is altijd makkelijker om aan je zelf te denken dan aan een

ander. Maar het gemakkelijkste moet je niet altijd doen.”

Beneden staat het brood klaar.

Sjoerd en Jeltje vinden het wel leuk, nu zijn er twee moeders in dit huis en twee vaders. Die vreemde vader is veel kleiner dan hun eigen vader. Hij is een vriendelijke man met een zwart ringbaardje, net als schippers hebben. De vreemde moeder is erg lang, dat staat wel mal bij zo'n kleine vader, maar daar ben je gauw genoeg aan gewend.

Ze zijn hier pas een dag en alles is even mooi en avontuurlijk voor hen.

Ze zijn trots op hun vader, die de handen vouwt en aan mijnheer De Vries vraagt: „Is het goed als ik hardop bid met de kinderen? Dat zijn we zo gewend.”

Mijnheer De Vries vindt dat best; de moeder en vader van Eefje, en Eefje zelf doen net zo goed de ogen dicht als zij allemaal.

Ja, ze zijn daarom trots op hun vader.

Uit de Bijbel kan niet gelezen worden hier.

Ze hebben niet eens een Bijbel in dit huis en hun eigen Bijbel ligt nog in de kamer.

Echt raar, denkt Sjoerd jongensachtig, wie heeft er nou geen Bijbel.

Na het eten spelen ze nog even buiten op de stoep. En ook dat is alweer mooi.

Boven op het slaapkamertje is Nienke alleen gebleven.

Haar ene hand ligt op de kop van Lekko.

Hoe komt het, dat ze opeens zo ziek is?

Eergisteren kon ze toch nog lopen, al ging dat heel moeilijk.

Nu doet alles vreselijk pijn.

Als ze nu eens nooit meer lopen kan. . . . nooit meer. . . .?

Ze schrikt op als vader binnenkomt.

Hij trekt een stoel bij het bed en zet daar het bordje met het kopje voor Nienke op.

„Zo meisje, en nu maar es lekker je best doen met de boterhammen, hoor. Alles naar binnen, dan ben je gauw weer sterk genoeg om op te zijn.”

„Ja,” zegt Nienke.

Vader blijft nog even talmen bij het bed, het is of hij Nienke nog niet goed alleen kan laten.

„Hoe komt het, vader, dat ik opeens zo ziek ben? Ik kan niet goed rechtop zitten.”

Haar stem is een beetje schor en haperend, ze praat niet gemakkelijk over zichzelf.

Nu gaat vader even zitten op een punt van het ledikant.

„Ik denk van de schrik, Nienke of van de inspanning. Het was wel erg wat er gebeurde en 's nachts was je ook al op, weet je wel? Het zal wel weer gauw goed komen. Morgen zullen we de dokter es vragen, onze eigen dokter, hoor Nienke. Je. . . . je zal immers heel dapper zijn?”

Ze geeft geen antwoord, ze zucht even, maar zo zachtjes, dat zelfs vader vlak bij haar, het niet horen kan.

„Het. . . . het is zo moeilijk,” zegt ze.

Vader legt zijn handen over elkaar.

Brede verwerkte handen zijn dat. Handen die gewend zijn de kerk te schrobben, vloeren te boenen, handen die gewend zijn te werken.

Naast de handen van Nienke zijn ze wel heel erg rood en sterk.

Daarom bergt Nienke de hare onder de dekens.

„Och, kindje, moeilijk zeg je. Maar je kunt goeie voeten en handen hebben, en heel sterk zijn en iets veel ergers missen. Denk es aan Eefje. Ze is niet eens gedoopt. Weet je, dat is veel erger, Nienke.”

Ze knikt en glimlacht zachtjes.

In al deze jaren heeft Nienke Feenstra al zoveel geleerd, het leven heeft haar zoveel geleerd.

En altijd zijn daar vader en moeder, om haar weer te helpen en om haar weer te zeggen dat Jezus er is voor háár, voor Nienke.

Ze glimlacht nog stilletjes voor zich heen, als vader alweer naar beneden is gegaan.

VI. NIENKE

Wat of dat nu is met Nienke Feenstra, Nienke van de koster.

De dokter zit beneden in de kamer bij vader en moeder.

Vader en moeder De Vries zijn daarom even naar buiten gegaan. Ze willen die mensen niet hinderen.

Ze voelen wel hoe erg het is zo'n ziek arm kind te hebben.

Daar zit de dokter in de grote stoel van vader De Vries.

En de vader en moeder van Nienke zitten tegenover hem, met bezorgde gezichten en verdrietige ogen.

Jeltje en Eefje zijn boven.

Ze moeten heel stil doen heeft moeder gezegd.

Eefje zal voorlezen bij Nienke tot ze te moe wordt, dan moet ze weer slapen. Want dat wordt nu elke dag erger met haar.

Rechttop zitten gaat niet meer, lopen helemaal niet.

Nienke komt niet meer van haar bed af, misschien nooit meer.

De dokter beneden schudt zijn hoofd.

„Ik kan je nu wel wat voorjokken, Feenstra,” zegt hij, „maar dat doe ik toch liever niet, man. Hoe erg het ook is, om je de waarheid te zeggen. Ik geloof niet dat het goed gaat met Nienke. Het is al een groot wonder, dat jullie haar zo'n lange tijd hebt mogen houden. Ik had het nooit

gedacht. En nu die schrik en die angst daar overheen. Dat heeft de ziekte verhaast, geloof ik. Ik denk....”

Moeder Feenstra moet nu langs de ogen wrijven, hoe dapper ze ook zijn wil.

„Ja,” zegt de kosten, „ik begrijp u wel, dokter, stil maar. Hoe.... hoe lang denkt u....”

De dokter staat op, hij gaat met zijn gezicht naar het raam staan en met de handen op de rug.

Hij kent deze mensen zo goed, zoveel jaren al. Hij zou hen willen helpen, hij zou wat voor hen willen doen. Alles zou hij voor hen willen doen. En inplaats daarvan moet hij hun alle hoop ontnemen.

„Niet lang meer, denk ik,” zegt hij zacht en voorzichtig.

En daarna neemt hij zijn hoed en gaat snel zonder te groeten de kamer uit, de straat op.

Hij denkt: het is niet gemakkelijk om dokter te zijn, dat is niet altijd gemakkelijk.

Boven op het kleine kamertje is er van lezen niets gekomen, want Nienke vertelt. Haar ogen zijn vreemd groot en schitteren in haar warm smal gezicht.

Nienke vertelt.

Jeltje wil soms zeggen dat ze op moet houden, omdat haar ogen zo vreemd hel en glanzend zijn, maar ze durft niets te zeggen. Ze zit op de stoel vlak bij het bed en kijkt onafgebroken naar Nienke. En het is toch een verhaal dat ze al wel twintig keer op school heeft horen vertellen.

Eefje zit op het bed, voorzichtig weggeschoven van Nienke's voeten vandaan. Ze hangt wat voorover, dicht naar Nienke toe.

Opeens komt Sjoerd de kamer in. Hij heeft buiten gespeeld. Hij is bij hun huis en de kerk wezen kijken.

„Nienke,” roept hij buiten adem, „Nienke, er is vannacht een gat in de kerk geslagen, ze zijn daarnet. . . .”

Maar Jeltje legt een vinger op haar mond en Eefje schudt boos met haar hoofd.

„Stil Sjoerd, Nienke vertelt, als je niet luisteren wilt, ga dan naar beneden.”

Sjoerd wil wel luisteren, hij voelt plotseling net als de andere twee, dat er iets bijzonders aan dat vertellen is, dat vertellen van Nienke.

Het is niet zoals anders, zoals het was bij hen thuis op de zolder.

Nienke's ogen schitteren zo vreemd, haar wangen gloeien zo rood.

Ze vertelt van de Here Jezus, ze vertelt van Bethlehem en het is nog veel mooier dan toen meester De Lange vertelde met Kerstmis.

„Ik kan dat zingen,” zegt Nienke, „Ere zij God, kan ik zingen, maar jullie moet allebei meedoen, Jeltje, jij ook Sjoerd. En Eefje moet luisteren, want Eefje moet het ook weten van de engel en van de Here Jezus.”

„Ere zij God,” zingt Nienke, hoog en helder zoals op die middag met Kerstmis bij het orgel, die middag die nu alweer zo lang geleden lijkt.

Sjoerd en Jeltje zingen mee, zachtjes, zachter nog, tot ze helemaal niet meer zingen, tot Nienke nog maar alleen zingen blijft, hoog, helder, zuiver.

Beneden legt moeder een vinger op de mond.

„Hoor je dat, vader? Hoor je ons, Nienke?”

Vader knikt, hij wil naar boven gaan, maar moeder houdt hem tegen.

„Nee,” zegt ze, „niet doen nu . . . laat ze maar . . .”

Boven wordt het stil, Nienke is uitgezongen. Ze ziet opeens Eefje en Sjoerd en Jeltje weer. Eigenlijk was ze die vergeten, ze stond weer in de kerk als die middag, ze stond weer bij het orgel als die middag.

In de stilte, die in het kamertje valt, buigt Eefje zich voorzichtig naar Nienke toe.

„Ik . . . ik begrijp het niet,” zegt ze, „hou jij zo van die Here Jezus? En Hij heeft toch alles gemaakt zoals het is, heb je verteld? Waarom heeft Hij jou dan . . .”

Nienke legt een hand op Eefje's hand.

„Dat weet ik niet. Maar ik weet wel dat de Here Jezus van me houdt en dat Hij alles voor me heeft gedaan. Ik ben zo blij . . .”

Haar ogen gaan dicht, ze is oververmoeid.

De kinderen gaan zachtjes de kamer uit naar beneden.

Sjoerd loopt naar buiten, hij doet maar wat onverschillig, hij probeert wat te fluiten tussen zijn tanden, maar het gaat niet.

Hij loopt tot de hoek van de straat en pas als hij die hoek om is veegt hij driftig langs zijn ogen.

Niemand hoeft het te zien, dat hij huilen moet om Nienke. In de kamer zit Jeltje bij vader en moeder. Ze luistert naar wat die met elkander praten.

Kan het waar zijn, dat Nienke bij hen weggaat, dat Nienke niet meer beter wordt? Waarom heeft ze niet beter op haar gepast, waarom heeft ze het zo dikwijls vergeten, dat Nienke alleen in huis zat? Waarom is ze toch maar door gaan spelen buiten met Sjoerd en de andere kinderen? Ze zal voortaan dicht bij Nienke blijven.

Eefje zit op een stoel bij het raam, ze kijkt van de een naar de ander.

En opeens zegt ze: „Ik. . . wil zo graag net als Nienke worden. . . zou dat wel kunnen? Zo. . . van de Here Jezus bedoel ik. . .”

Ze zegt het zacht en met een kleur, maar zo verlangend en warm, dat moeder Feenstra nòg eens langs haar ogen wrijven moet.

„Och kind,” zegt ze, „dat ons Nienke dat nog heeft mogen doen. . . Zo'n kind toch.”

Boven ligt Nienke heel stil.

„Ik ben zo moe,” zegt ze zachtjes.

Dominee Witters zit naast het bed van Nienke.

Hij zit daar misschien al meer dan vijf minuten en nog altijd heeft hij niet gezegd wat hij wil zeggen.

Nienke ligt met de ogen gesloten.

Haar smal gezichtje is in deze weken nog smaller geworden.

Dominee Witters legt voorzichtig zijn magere handen over elkaar.

Hij is zo oud en grijs, hij heeft al zoveel moeilijke dingen

moeten doen, hij heeft de mensen al zo vaak een zware boodschap moeten brengen.

En nu zit hij hier bij Nienke Feenstra en hij kan niet zeggen, wat hij zeggen moet, hij kan hier nu alleen maar zitten en wachten en denken.

Opeens slaat Nienke de ogen op.

„Dominee?”

Haar stem is zo zacht en fluisterend, zo hees en moeilijk te verstaan, dat hij zich diep voorover buigt.

„Ja, mijn kind.”

„Is . . . het waar, dat er een gat in de kerk geslagen is?”

Hij knikt, verbaasd over deze vraag, die hij niet verwacht heeft en die hem zo veel verder afbrengt van dat wat hij zeggen komt.

„Ja, Nienke”

Ze glimlacht een beetje treurig.

„Jammer . . . hè dominee . . . ?”

Ja . . . knikt hij weer . . .

„En . . . ons huisje?”

Hij zit even stil en wacht.

Nu moet hij zeggen, dat het huisje nog staat en het misschien wel houden zal, omdat het weggeborgen is achter de kerk. Maar laat hij dan tegelijk zeggen, dat Nienke misschien niet meer terug zal komen in dat huisje.

Waarom kàn hij dit nu onmogelijk zeggen?

„Het huisje staat er nog, Nienke, er zal wel niets mee gebeuren . . .”

En weer praat hij niet verder.

En dan nog eens slaat Nienke de ogen op.

„Weet u nog, dominee, dat ik met Kerstmis altijd zingen zou . . . ?”

„Ja, Nienke . . .”

„Nu moet juffrouw Beumer het maar weer doen, hè dominee?”

„Ach . . .,” zegt hij, „ach kind . . . ik . . .”

Ze glimlacht zachtjes, het is of ze plotseling veel ouder wordt.

Ze schuift haar witte smalle handen over elkaar.

„Ik weet het wel, dominee . . . ik weet het wel . . . ik ben niet bang . . .”

Ik ben niet bang . . . zegt dit kind.

Dit kind, dat naast hem heeft gestaan bij het orgel, dat in de kerk heeft gezongen met een hoge zuivere stem: „Gij zult ons niet verstoten . . .”

„Nienke? Nienke . . . weet je 't nog, weet je 't nog, dat je zong: „Gij zult ons niet verstoten . . .” Weet je 't nog, Nienke . . . ?”

Al het verdriet gaat weg van haar gezicht, het wordt weer zo zacht en kinderlijk en gelukkig.

„Ja,” zegt ze, „ik weet het nog. De Here Jezus roept mij zelf, hè dominee. . . . Ik heb zoveel kwaad gedaan, ik ben zo dikwijls boos geweest. Zeg het maar niet tegen de anderen, dominee. . . . ze hoeven het niet te weten, hè? Dan hebben ze maar verdriet er om.”

Dominee Witters zit zo stil daar bij Nienke's bed. Hij is gekomen om haar wat te zeggen, en om haar dan te troosten.

Maar Nienke heeft het hem zelf gezegd. . . . en nu wil hij, dominee Witters, door haar worden getroost.

Het gaat allemaal anders dan hij heeft gedacht, hij zegt alles anders dan hij zich heeft voorgenomen.

Niet Nienke vraagt om troost, hij zelf vraagt om troost aan dat kind, dat zo gelukkig en zeker en rustig is.

Hij buigt wat meer naar haar toe.

„Nienke. . . . ik denk wel eens. . . . ik zal ook wel niet lang meer leven, ik ben zo moe en zo oud. . . .”

Ze kijkt hem aan, lang en aandachtig.

Ze kijkt ook naar zijn magere handen en zijn oud ingevallen gezicht.

„We hoeven helemaal niet bang te wezen, hè?” zegt ze.

„Als we weten dat de Here Jezus voor ons is gestorven, hoef je helemaal nooit bang te wezen.”

„Nee. . . .,” zegt hij. . . . „nee. . . . al waren uw zonden rood als karmozijn. . . . ze zullen worden als witte wol. . . .”

En hij weet niet, dominee Witters, of hij dit zegt tegen Nienke, of tegen zichzelf, of tegen beiden.

Bij het naar bed gaan komen Sjoerd en Jeltje en Eefje Nienke wel te rusten zeggen, zoals elke avond.

Ze mogen niet tegelijk, omdat het te druk is. Sjoerd blijft maar kort. Hij is verlegen om Nienke, die er zo zwak en teer uit ziet. Hij weet niet goed wat hij zeggen moet.

Hij wil liever iets voor haar meebrengen uit zijn spaarpot, iets lekkers of iets moois.

Maar Nienke kan geen lekkers meer eten, en naar iets moois kijkt ze wel heel even, maar ze is te zwak om er van te genieten.

Daarom staat Sjoerd maar even bij het bed en praat wat over buiten en over zijn vriendjes en over de kerk die wel afgebroken zal worden en over hun huisje, dat nog goed gebleven is.

Hij praat wat te hard, hij praat een beetje te jongensachtig en te onverschillig.

Jeltje zit even op de rand van het bed, elke avond en ook deze avond.

Jeltje heeft geen praatjes.

Ze kijkt maar stilletjes naar Nienke, ze zou wel alles willen doen voor haar en er is niets te doen.

Nienke slaapt zomaar in waar ze bij zit, vanavond.

Jeltje gaat zachtjes de trap op naar boven.

Sjoerd is al onder de dekens gekropen.

„Ben jij daar?” vraagt hij.

„Ja,” zegt Jeltje.

Sjoerd draait zich om op zijn zij, hij kijkt naar Jeltje, die haar haren kamt.

Hij hoest even.

„Zou Nienke niet meer beter worden?” vraagt hij opeens. Zijn stem is zo schor en hard, Jeltje's handen zakken omhoog.

Ze kijkt door het hoge raam naar buiten.

In de verte is de stad, ze telt wel drie, vier torens.

Er branden zoveel lichten daarginds.

„Ik. . . ik weet het niet,” zegt ze haperend, „Nienke zegt van niet. . . .”

Ze blijft staan waar ze staat vlak voor dat hoge kleine raam,

waarachter in de verte die vele lichten branden.

„Ik heb het toch elke avond gevraagd,” zegt Sjoerd achter haar.

Jeltje geeft geen antwoord, ze heeft de ogen wijd opengesperd en kan niet omkijken, omdat ze dan zal moeten huilen.

„Waarom dan niet,” houdt Sjoerd koppig vol achter Jeltje's rug, „als ik het toch elke avond gevraagd heb. . . .”

O, gelukkig, nu gaat die vreemde brok weg uit Jeltje's keel, nu kan ze weer omkijken en praten tegen Sjoerd.

„Nienke zegt, dat de Here Jezus dat alleen zelf maar weet.” Sjoerd geeft geen antwoord, hij is blij dat het zo donker is op de zolder en dat Jeltje niets meer vraagt, want hij zou geen woord meer kunnen zeggen en hij wil het voor Jeltje niet weten, dat hij met zijn hoofd in het kussen zachtjes ligt te snikken, en ligt te verlangen, dat Nienke bij hen komt en vertelt zoals vroeger. . . .

Eefje is de laatste vanavond die Nienke wel te rusten zeggen komt.

Ze zit op de stoel bij het bed en kijkt naar Nienke. Ze staat even zachtjes weer op, maar Nienke steekt een hand naar haar uit.

„Nee,” zegt ze, „nee, ik slaap niet, blijf nog even, Eefje.”

Eefje buigt zich over het bed, voorzichtig en behoedzaam. Het lijkt wel of haar donkere ogen nòg donkerder worden.

„Nienke?”

„Nienke. . . . is het waar, dat je. . . . dat je niet lang meer bij ons blijft?”

Ze schrikt hevig nu ze gevraagd heeft wat ze eigenlijk niet had willen vragen. Ze krijgt een vuurrode kleur en kan wel huilen omdat ze dit heeft gedaan.

Ze wil opstaan, ze wil zeggen: „O, Nienke, dat wilde ik niet vragen, ga maar gauw slapen, ik zal. . . .”

Maar Nienke legt haar hand op Eefje's hand en glimlacht.

„Ja, Eefje. Dominee Witters zal het je verder vertellen. Want ik. . . . ik heb geen tijd. . . . meer. Zal je. . . . het ge. . . .loven. . . . Eefje. . . .?”

Eefje's ogen worden groot en glanzend. . . . het donker gaat er uit weg.

„Ja,” zegt ze ademloos. . . . „ja Nienke. . . . want. . . . ik. . . . ik wil net zo als. . . . als jij. . . . Nienke. . . .”

Het is nog geen week later als ze allemaal om het bed heen staan.

Vader en moeder, Sjoerd en Jeltje.

Eefje ook.

Nienke zelf heeft gevraagd of Eefje ook komen wilde.

Nu staan ze daar, bij het bed.

Moeder ziet het, Nienke's lippen bewegen, ze wil wat vragen.

Voorzichtig legt ze haar oor tegen Nienke's lippen.

„Ja,” knikt ze, „ja, Nienke.”

Zingen moeten ze, zingen het vers van Nienke.

„Heer, waar dan heen. . . .”

Moeder vraagt het aan Jeltje en aan Sjoerd. . . . met een trillende stem.

Want zelf zal ze niet mee kunnen zingen, nu hier, bij Nienke. . . .

Aarzelend zet Jeltje in, Sjoerds jongensstem wordt schor en hard daarbij.

Maar Nienke kijkt naar Eefje en Eefje weet wat Nienke zeggen wil.

En dan zingen ze alle drie, Sjoerd en Jeltje en Eefje.

Vader en moeder Feenstra kunnen het niet aanhoren, ze

kunnen niet verhinderen dat de tranen hun uit de ogen
lopen.

Maar Nienke glimlacht weer.

„Ja, amen ja, Op Golgotha” zingen de kinderstemmen
bij Nienke's bed.

Maar Nienke hoort dat laatste niet meer.

INHOUD

	Blz.
I. In het huis van de koster	7
II. Nienke zal zingen	15
III. Kerstmis	24
IV. Toen de storm losbrak	39
V. Vluchtelingen	53
VI. Nienke	66